

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

KASVUNJÄLKEINEN TALOUS SOSIO-EKOLOGISEN RESILIENSSIN EDISTÄJÄNÄ

Johtaminen
Pro gradu -tutkielma
Marika Ainasoja
20.11.2025
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kasvunjälkeinen talous sosio-ekologisen resilienssin edistäjänä

Tekijä: Marika Ainasoja

Koulutusohjelma / oppiaine: Hallintotieteiden ja johtamisen tutkinto-ohjelma, johtamisen pääaine

Ohjaaja: Professori Anu Valtonen

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 60 sivua, ei liitteitä

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Elämme ekokriisin, sosiaalisen eriarvoisuuden ja muiden suurten haasteiden aikaa. Tässä monikriisissä resilienssi ja kasvunjälkeinen talous ovat herättäneet yhä kasvavaa tutkimuskiinnostusta, mutta näiden tutkimuskeskusteluiden välille ei ole aiemmin tehty kytköstä johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata, millainen on resilientti kasvunjälkeinen talous. Tutkimukseni tavoitteena on analysoida kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä aikaisemmassa tutkimuksessa on kirjoitettu sosio-ekologisesta resilienssistä ja kasvunjälkeisestä taloudesta.

Tulosten mukaan kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan, sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Sekä sosio-ekologisen resilienssin että kasvunjälkeisen talouden tutkimus hahmottaa talouden osajärjestelmäksi biosfäärin sisällä. Talous on osa sosio-ekologista järjestelmää ja riippuvainen biosfäärin resilienssistä, sekä sen elämää ylläpitävästä kyvystä.

Vaikka taloudellista resilienssiä tutkitaan erikseen, se ei ole sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta mielekästä. Taloudellisen resilienssin vahvistaminen omana osa-alueenaan voi heikentää muiden osajärjestelmien resilienssiä ja olla haitallista kokonaisuudelle. Taloudellisen resilienssin tutkimisen sijasta tarvitaan kokonaisuuden eli sosio-ekologisen resilienssin tutkimusta.

Osana resilienttiä sosio-ekologista järjestelmää, kasvunjälkeisen talouden täytyy sietää häiriöitä ja muutoksia, sopeutua niihin tai kyetä muuntautumaan laadultaan toisenlaiseksi sosio-ekologisen järjestelmän muuntautuessa. Talouden tulee taata toimintansa pitkällä aikavälillä ja monenlaisissa olosuhteissa. Sen täytyy ylläpitää toimintojaan ja rakenteitaan, mutta ennen kaikkea kyetä oppimiseen, sopeutumiseen ja innovointiin. Talouden tulee osana sosio-ekologista järjestelmää kyetä itseorganisoitumaan, sekä edistää monimuotoisuutta, redundanssia ja järjestelmän muunneltavuutta.

Kasvunjälkeisen talouden kehiksestä löytyy ominaisuuksia, jotka edistävät sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin säilyttämistä. Kasvunjälkeinen talous vaalii kestävyyttä, monimuotoisuutta, osallisuutta, vallan jakamista ja kollektivismia, sekä edistää monikeskuksista hallintotapaa. Lisäksi kasvunjälkeinen talous edistää monimutkaisten ja adaptiivisten järjestelmien ajattelua.

Avainsanat: kasvunjälkeinen talous, sosio-ekologinen resilienssi, kirjallisuuskatsaus

University of Lapland

Faculty: Faculty of Social Sciences

Title of the Thesis: Post-growth Economy as a Promoter of Social-Ecological Resilience

Author: Marika Ainasoja

Degree Programme / Field of Study: Degree Programme in Administrative Sciences and Management, Management

Supervisor: Professor Anu Valtonen

Type of Work: Master's Thesis

Number of Pages and Appendices: 60 pages, no appendices

Year: 2025

Abstract:

We are living in a time of ecological crisis, social inequality, and other major challenges. In this polycrisis, resilience and post-growth economics have attracted increasing scholarly interest, but their connection has not previously been examined within management and organization studies. The purpose of this study is to describe the characteristics of a resilient post-growth economy. The aim of my research is to analyze, through a literature review, what previous studies have written about socio-ecological resilience and the post-growth economy.

According to the results, the framework of the post-growth economy is compatible with the concepts of the social-ecological approach, social-ecological resilience, and social-ecological systems. Both social-ecological resilience and post-growth economy research conceptualize the economy as a subsystem within the biosphere. The economy is part of the social-ecological system and dependent on the resilience of the biosphere and its capacity to sustain life.

Although economic resilience is often studied separately, this is not reasonable from the perspective of social-ecological resilience. Strengthening economic resilience as an isolated domain may weaken the resilience of other subsystems and be detrimental to the system as a whole. Instead of studying economic resilience in isolation, research should focus on the resilience of the entire social-ecological system.

As part of a resilient social-ecological system, a post-growth economy must be able to withstand and adapt to disturbances and changes, or transform qualitatively as the social-ecological system itself transforms. The economy must ensure its functionality over the long term and under varying conditions. It must maintain its structures and functions, but above all be capable of learning, adaptation, and innovation. As a component of the social-ecological system, the economy should be able to self-organize and promote diversity, redundancy, and transformability.

The post-growth economy framework contains characteristics that support the maintenance of social-ecological system resilience. It fosters sustainability, diversity, inclusion, power-sharing, and collectivism, and promotes polycentric governance. Furthermore, the post-growth economy advances thinking in terms of complex and adaptive systems.

Keywords: post-growth economy, social-ecological resilience, literature review

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Ekologisen kriisin ja eriarvoisuuden aikakausi	6
1.2	Kasvutalouden kritiikki ja kasvunjälkeisen talouden kehys	7
1.3	Taloudellinen resilienssi	9
1.4	Tarve kasvunjälkeisen talouden resilienssin tutkimukselle	10
1.5	Tutkimuksen rakenne	11
2	Menetelmä	13
2.1	Kirjallisuuskatsaukset menetelmänä	13
2.2	Kirjallisuuskatsausten jaottelua	14
2.3	Kirjallisuuskatsauksen vaiheet	15
2.4	Aineiston hankkiminen	16
2.5	Aineiston analysointi ja tulosten tarkastelu	18
3	Sosioekologiset järjestelmät resilienssitutkimuksen kiinnostuksen kohteena	20
3.1	Resilienssitutkimuksen suuntaukset ja resilienssin määritelmät	20
3.2	Sosio-ekologiset järjestelmät	22
3.3	Sosio-ekologinen resilienssi eroaa sosio-ekologisten järjestelmien resilienssistä	24
3.4	Resilienssin hallinta, mittaaminen ja tutkiminen	27
3.4.1	Resilienssin hallinta ja mittaaminen	27
3.4.2	Resilienssitutkimuksen lähikäsitteet, haasteet ja tulevaisuus	29
4	Ekologinen ja inhimillinen hyvinvointi kasvunjälkeisen talouden tavoitteena	31
4.1	Kasvunjälkeinen talous ja lähikäsitteet	31
4.1.1	Vakaan tilan talous	32
4.1.2	Kohtuutalous	34
4.1.3	Donitsitalous	36
4.1.4	Hyvinvointitalous	37
4.2	Kasvunjälkeisen talouden keskeiset arvot ja periaatteet	39

4.3	Inhimillinen hyvinvointi	40
4.4	Politiikkatoimet ja mallinnus	42
4.5	Beyond GDP	45
5	Tulokset	46
5.1	Kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan kanssa	46
5.2	Taloudellisen resilienssin tutkimisesta kohti sosio-ekologisen resilienssin tutkimusta	47
5.3	Kasvunjälkeinen talous osana resilienttiä sosio-ekologista järjestelmää	48
6	Pohdinta	50
6.1	Kasvunjälkeinen talous sosio-ekologisen resilienssin edistäjänä	50
6.2	Taloudellisen resilienssin uudelleentulkinta	50
6.3	Jatkotutkimusaiheet	52
6.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	55
6.4.1	Hyvän tieteellisen käytäntöjen vaaliminen alkaa tutkimusideasta	55
6.4.2	Luotettavuuden arviointi ja rajaukset	56
6.5	Tutkimuksen ja sen tekemisen henkilökohtainen merkitys	57
7	Johtopäätökset	59
	Lähteet	61

1 Johdanto

1.1 Ekologisen kriisin ja suurten haasteiden aikakausi

Elämme ekologisen kriisin, sosiaalisen eriarvoisuuden ja muiden suurten haasteiden aikaa. Maapallon vakaa kausi on pitkään turvannut yhteiskuntien kehitykselle suotuisan ympäristön, mutta ihmisen toiminnan seurauksena tämä vakaa kausi on päättymässä (Soininen et al., 2022, 107). Olemme ilmastokriisin uuden vaiheen kynnyksellä, kun lisääntyvät ilmastovaikutukset aiheuttavat ennennäkemättömiä katastrofeja eri puolilla maailmaa (Ripple et al., 2024).

Globaalilla tasolla ihmisten tulo- ja varallisuuserot ovat erittäin suuret ja edelleen kasvamassa. Epätasa-arvo vaihtelee alueiden ja maiden välillä suuresti, minkä lisäksi tulojen epätasa-arvoinen jakautuminen on kasvanut maiden sisällä viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Miljonäärien ja miljardöörien määrä on kasvanut poikkeuksellisen nopeasti, kun taas puolet maailman väestöstä omistaa vain kaksi prosenttia kaikesta maailman varallisuudesta. (Chancel et al., 2022.)

Ilmastonmuutoksen lisäksi luonnon monimuotoisuuden ja elinympäristöjen häviäminen lisäävät luonnonkatastrofien todennäköisyyden lisäksi muun muassa erilaisten pandemioiden todennäköisyyttä (Soininen et al., 2022, 107). Luonnonkatastrofit, kuten ilmastonmuutos, voivat toimia sosio-ekologisin stressitekijöinä aiheuttaen useita epäsuoria vaikutuksia, esimerkiksi veden ja ruoan saannin epävarmuutta ja taloudellisia vahinkoja (Hoyer et al., 2023; Kemp et al., 2022). Tällaiset epäsuorat vaikutukset yhdistyvät järjestelmän laajuisiksi synkronisiksi häiriöksi, joiden kautta maailmalaajuiset kriisit yleensä syntyvät (Kemp et al., 2022). Ekologisten häiriöiden lisäksi eriarvoisuus, suuret konfliktit ja taloudelliset häiriöt ovat voimistumassa nykyisessä monikriisissä (Hoyer et al., 2023).

Myös johtamis- ja organisaatiotutkimuksen piirissä (*Management and Organization Studies MOS*) nämä yhteiskunnalliset huolenaiheet ovat tunnistettu (esim. Banerjee et al., 2021; Ergene, Banerjee & Ergene, 2024; Ergene, Banerjee & Hoffman, 2021; Hahn & Tampe, 2021).

Eriarvoisuutta, ilmastonmuutosta, köyhyyttä, syrjintää ja muita yhteiskunnallisia epäkohtia koskeva tutkimus on yleistynyt johtamis- ja organisaatiotutkimuksen piirissä siinä määrin, että näitä huolenaiheita on alettu kutsumaan termillä ”suuret haasteet” (Ergene et al., 2024). Nämä haasteet tuovat esille tarpeen nykyisten liiketoimintatapojen muuttamiselle ja strategioille, jotka edistävät sosio-ekologisten järjestelmien kykyä ylläpitää elämää (Hahn & Tampe, 2021).

Johtamis- ja organisaatiotutkimuksen vastuuta nykyisissä sosio-ekologisissa kriiseissä on tuotu esille ja ehdotettu paradigman muutosta kohti ekologisen liiketoimintamallin tutkimusta (Ergene et al., 2021).

Suorien inhimillisten menetysten lisäksi luonnonkatastrofit vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin taloudellisten seurausten kautta. Luonnonkatastrofit voivat aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen, kulutukseen, omaisuuteen, tuotannontekijöihin ja tuotantoon (Hallegatte, 2014). Esimerkiksi COVID 19 -pandemian on todettu vaikuttaneen Yhdysvaltojen talouteen yritysten pakollisten sulkemisten ja hitaan uudelleen avaamisen kautta, jonka lisäksi ihmiset välttelivät työpaikoille menoa niiden avaamisen jälkeen (Walmsley et al., 2023).

Katastrofien aiheuttamat omaisuustappiot eivät yksin riitä määrittämään taloudellisia hyvinvointivaikutuksia, vaan ratkaisevan tärkeää on huomioida myös tuotannon, kulutuksen ja tulojen menetykset. Katastrofien kustannuksia arvioitaessa tulee lisäksi huomioida, että katastrofin jälkeinen taloudellinen tilanne ei välttämättä palaudu ennalleen. Voi syntyä uusia aloja ja joitain toimintoja voi kadota pysyvästi. Jälleenrakennus voi itseasiassa myös toimia bruttokansantuotetta tarkastellen taloudellisena kannustimena (*stimulus effect*) lisäten taloudellista toimeliaisuutta, riippumatta katastrofin aiheuttamasta inhimillisestä kärsimyksestä. (Hallegatte, 2014.)

Ilmastonmuutos, ruuan ja veden saatavuus, konfliktit, pandemiat, muuttoliike ja muut globaalit haasteet vaikuttavat toimintaympäristöömme myös Suomessa. Yhteiskunnan resilienssiä vahvistaa kyky ennakoita, reagoida ja sopeutua erilaisiin turvallisuussympäristön muutoksiin (Sisäministeriö, 2023). Resilientti yhteiskunta pyrkii selviytymään häiriöistä joko vastustamalla niitä, omaksumalla joustavuutta ja tekemällä pieniä muutoksia, tai hallitsemattomien häiriöiden kohdalla tekemään isompia muutoksia, jotka johtavat järjestelmän muuttumiseen (Manca et al., 2017).

1.2 Kasvutalouden kritiikki ja kasvunjälkeisen talouden kehys

Jatkuvaan talouskasvuun nojautuva kapitalistinen talousjärjestelmä on kerännyt etenevässä määrin kritiikkiä sen ympäristölle haitallisesta ja epäoikeudenmukaisesta luonteestaan. Globaalin bruttokansantuotteen kasvu on yksi merkittävimmistä syistä luonnonvarojen ja energian ylikulutukseen (Fioramonti, 2024); tämä talouskasvun ja ekologisen romahduksen välinen suhde on hyvin osoitettu empiirisillä tutkimuksilla. Tieteellisen näytön valossa tutkijat ja ekologisen taloustieteen asiantuntijat vaativat yhä selkeämmin siirtymistä kohti kasvunjälkeisiä tai kohtuutalouden strategioita (Hickel, 2021). Nykyisen talousajattelun lähtökohdat ovat,

erityisesti jatkuvan talouskasvun tavoittelun osalta, kyseenalaistettu siinä määrin, että puhutaankin tarpeesta paradigman muutokselle (Lahti & Mero, 2024).

Kapitalismi on riippuvainen talouskasvusta, sillä ilman talouskasvua se taantuu lamaan (Hickel, 2022, 21). Ylittämällä kriittisiä sosioekologisia kynnyksarvoja, jatkuva talouskasvu heikentää luonnon ekosysteemejä, joista ihmiset ja kaikki muut lajit ovat riippuvaisia. Näin ollen keskeiseksi taloudelliseksi tavoitteeksi on talouskasvun sijasta ehdotettu nykyisen sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin säilyttämistä (Farley et al., 2016).

Bruttokansantuotteen käyttämistä kansantalouden johtavana mittarina kritisoidaan muun muassa siitä, ettei se kerro, minkälaisesta taloudellisesta toiminnasta luku muodostuu. Kuten edellä mainittiin, katastrofin jälkeinen jälleenrakennus voi toimia positiivisena kannustimena nostaten bruttokansantuotetta, vaikka katastrofit aiheuttavat inhimillistä kärsimystä. Toinen kuvaava esimerkki kertoo BKT:n käyttäytymisestä Yhdysvalloissa COVID19 -pandemian aikana. Kuolemantapaukset ja sairastumiset johtivat aluksi BKT:n laskuun, johtuen kysynnän vähenemisestä väestön vähentyessä. Kuitenkin kasvaneen terveydenhuollon kysynnän vuoksi reaalin BKT kääntyi kasvuun lähelle arvioitua talouskasvua ilman pandemiaa. Riippumatta kuolemantapauksista ja inhimillisestä kärsimyksestä, Yhdysvaltojen talous ei pelkästään elpynyt pandemiaa edeltäneelle tasolle, vaan bruttokansantuotetta tarkastellen pandemia aiheutti talouskasvua. (Walmsley et al., 2023.)

Viime vuosikymmeninä on tullut selväksi, että talouskasvukeskeisyys on tehnyt talouksista puutteellisesti valmistautuneita selviytymään häiriöistä ja kriiseistä. Johtuen talouden puutteellisesta resilienssistä, sekä ekologisten kriisien ja sosiaalisen eriarvoisuuden syventymisestä, on EU-tasolla aktiivisesti keskusteltu talousmalleista, jotka takaavat hyvän elämän planetaaristen rajojen sisällä (Hafele et al., 2023). Rajallisten resurssien maailmassa meidän täytyy rajattoman kasvun sijasta omaksua kasvunjälkeisen ja ekologisen talouden kehys, joka takaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden (Ripple et al., 2024).

Kasvutalouden kritiikki, kasvunjälkeisen talouden kehys ja kasvunjälkeinen organisoituminen ovat herättäneet yhä kasvavaa tutkimuskiinnostusta myös johtamis- ja organisaatiotutkimuksen piirissä (esim. Banerjee et al., 2021; Colombo, Bailey & Gomes, 2024; D'Antone, Geiger & Fuschillo, 2025; Johnsen et al., 2017; Joutsenvirta et al. 2016; Turtinen, 2024). Vaikkakaan kasvutalouden kritiikki ei ole uusi ilmiö, ovat vaatimukset kasvun negatiivisten vaikutusten ja vaihtoehtoisten ratkaisujen tutkimiselle kasvaneet (Johnsen et al., 2017). Erityisesti kasvunjälkeinen organisoituminen ja vaihtoehtoiset talousmallit ovat olleet viimeaikoina johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kiinnostuksen kohteena (D'Antone et al., 2025). Koska

organisaatiot heijastelevat vallitsevaa talousajattelua, voi kasvunjälkeisen organisoitumisen kehys vakiintua vain, jos organisaatiot kunnioittavat ekologisia rajoja ja muita kasvunjälkeisen kehysten periaatteita (Banerjee et al., 2021). Organisaatioita tulisi tarkastella osana sosio-ekologisia järjestelmiä ja soveltaa sosio-ekologista järjestemäteoriaa osana johtamis- ja organisaatiotutkimusta, erityisesti kasvunjälkeisten organisaatioiden tutkimuksessa. Tämä on tunnistettu tärkeäksi tulevan tutkimuksen suunnaksi (Colombo et al., 2024) ja tutkimukseni vastaa osaltaan tähän tarpeeseen.

1.3 Taloudellinen resilienssi

Hallegatte (2014) käyttää taloudellisen resilienssin (*economic resilience*) käsitettä kuvaamaan mikro- ja makrotaloudellisen resilienssin yhdistelmää, jolla voidaan määritellä ja mitata maan tai alueen taloudellista resilienssiä. Lisäämällä taloudellisen resilienssin määritelmään analyysi haavoittuvuuden, altistumisen ja riskin yhdistelmästä, voidaan arvioida (taloudellisen) hyvinvoinnin katastrofiriskiä. Hallegatte käyttää määrittelyssään hyväkseen matemaattisia ”relevantteja taloudellisia parametreja” ja tuo esille, että määrittelyissä jätetään huomiotta ei-taloudelliset resilienssin ulottuvuudet, kuten katastrofien suorat inhimilliset vaikutukset. Lisäksi hän esittelee indikaattorivaihtoehtoja resilienssi-indikaattorin rakentamiseksi, sekä politiikkatoimia, joilla voidaan lisätä mikro- ja makrotaloudellista resilienssiä.

Hallegatte (2014) määrittelee makrotaloudellisen resilienssin talouden kykynä kestää luonnonkatastrofeja, toipua niistä ja jälleenrakentaa. Makrotaloudellinen resilienssi on tärkeä parametri arvioitaessa väestön kokonaishaavoittuvuutta. Hallegatte jakaa makrotaloudellisen resilienssin kahteen komponenttiin: välittömään resilienssiin (*instantaneous resilience*) eli kykyyn rajoittaa välittömän tulonmenetyksen suuruutta tietyn pääomatappiomäärän osalta ja dynaamiseen resilienssiin (*dynamic resilience*) eli kykyyn toipua nopeasti ja jälleenrakentaa. Mikrotaloudellinen resilienssi vaikuttaa myös katastrofien hyvinvointivaikutuksiin. Mikrotaloudellinen resilienssi koostuu tappioiden jakautumisesta kotitalouksien kesken, katastrofia edeltävistä tuloista ja kyvystä tasoittaa häiriöitä ajan mittaan, sekä sosiaaliturvajärjestelmästä eli toimintatavoista, joilla suojellaan heikoimmassa asemassa olevia ja jaetaan riskejä.

Hafele ja kumppanit (2022) määrittelevät taloudellisen resilienssin järjestelmän kykynä ottaa vastaan kriisejä, toipua niistä, sopeutua kriiseihin ja/tai muuttua niiden vallitessa. Resilienssiominaisuudet ovat järjestelmän taustalla olevia piirteitä, jotka mahdollistavat järjestelmän kriisinkestävyys ja selittävät järjestelmien välisiä eroja resilienssin suhteen.

Hafele ja kumppanit (2023) ovat kehittäneet taloudellisen resilienssin indeksin (*The Economic Resilience Index ERI*), joka tarkastelee taloudellista resilienssiä teoreettisen viitekehyksen pohjalta ja kokoaa määrälliset tiedot yhdeksi yhdistelmäindikaattoriksi. Näin ollen yhdellä luvulla voidaan vertailla EU:n jäsenvaltioiden taloudellista resilienssiä ja kohdistaa politiikkatoimia heikon resilienssin talouksiin. (Hafele et al., 2023.)

Tämän taloudellisen resilienssin indeksin taustalla on talouden ymmärtäminen yhteiskunnallis-ekologisen lähestymistavan kautta. Tässä talouden tavoitteeksi määritellään hyvinvoinnin tuottaminen nykyisille ja tuleville sukupolville planetaaristen rajojen sisällä. Hyödyntäen ekologisen taloustieteen kehystä, talousjärjestelmä kuvataan ”systeemiksi systeemin sisällä” eli alisteiseksi ekosysteemipalveluille ja planetaarisille rajoille (*Earth system*), sekä yhteiskuntajärjestelmälle (*societal system*). Talousjärjestelmän käsitetään koostuvan neljästä elementistä (kotitaloudet, valtio, yhteisöt ja yritykset) ja näiden välisistä rahallisista ja ei-monetaarisista virtauksista (*monetary and non-monetary flows*). (Hafele et al., 2022.)

Hafele ja kumppanit (2022) esittävät tulevaa tutkimusta varten listan muuttujista, joilla ei toistaiseksi ole empiiristä näyttöä taloudellisen resilienssin osalta. Muuttujat on jaoteltu kahdeksan kyvykkyyden mukaan, joita talousjärjestelmän toimijoilla (kotitaloudet, valtio, yhteisöt ja yritykset) tulee olla palveluiden ja hyödykkeiden tarjoamiseksi yhteiskunnalle määrällisesti ja laadullisesti sopivalla tasolla. Nämä kahdeksan makrotaloudellista resilienssi-kyvykkyyden mallia ovat: 1. teknologian käyttäminen, kehittäminen ja jakelu 2. sopivien taitojen käyttäminen, kehittäminen ja siirtäminen 3. taloudellisten resurssien saatavuus 4. luonnon resurssien saatavuus 5. tiedon käyttäminen, luominen ja levittäminen 6. instituutioiden vakauden varmistaminen 7. innovointi 8. palkallisen ja palkattoman työn jakautuminen.

1.4 Tarve kasvun jälkeisen talouden resilienssin tutkimukselle

Taloudellinen resilienssi on noussut kiinnostuksen aiheeksi yhteiskunnan turvallisuuden, kestäväen kehityksen ja taloudellisen muutoksen näkökulmista. Tehdyt hahmotelmat taloudellisesta resilienssistä, sen määritelmästä, mittaamisesta tai vaikuttavista tekijöistä eivät ole vakiintuneita tai yhteneväisiä. Tehdyt ehdotukset kiinnittyvät suurimmalta osin talouskasvuriippuvaiseen talousjärjestelmään ja niissä korostetaan talouskasvua kiihdyttäviä keinoja. Esimerksi Hallegatte (2014) tuo raportissaan *Economic Resilience: Definition and Measurement* esille kritiikkiä bruttokansantuotteesta mittarina, mutta hän ehdottaa mikrotaloudellisen resilienssin vahvistamiseksi politiikkatoimia, jotka edistävät talouskasvua.

Samassa hän kuitenkin toteaa, että mikrotaloudellista resilienssiä vahvistaa toimet, jotka vähentävät eriarvoisuutta. Nämä kaksi tavoitetta ovat ristiriidassa, sillä neljän vuosikymmenen aikana 46 % globaalista talouskasvusta on päätynyt rikkaimmalle viidelle prosentille väestöstä (Hickel, 2022, 192).

Hafele ja kumppanit (2022 & 2023) ZOE instituutissa ovat määritelleet taloudellisen resilienssin viitekehystä ja indeksiä, joka pohjautuu käsitykseen, jossa talous nähdään alisteisena planetaarisille rajoille ja yhteiskunnan tarpeille. Heidän taloudellisen resilienssin viitekehys sisältää esityksiä parametreista, joille ei toistaiseksi ole empiiristä näyttöä. Taloudellisen resilienssin kirjallisuuden perusteella tarvitaan tutkimusta taloudellisen resilienssin määrittelystä, sen mittaamisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä erityisesti kasvunjälkeisen talouden kontekstissa.

Tutkimukseni tarkoituksena on kuvata kirjallisuuskatsauksen keinoin, millainen on resilientti kasvunjälkeinen talous. Taloudellista resilienssiä koskettavaa kirjallisuutta on tarjolla vasta vähäisesti ja tästä kirjallisuudesta löytyy ristiriitaisuuksia kasvunjälkeisen talouden periaatteiden kanssa. Myöskään johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kasvunjälkeistä taloutta käsittelevässä kirjallisuudessa ei ole tehty kytköksiä resilienssikeskusteluun. Tutkimukseni paikkaa tätä tutkimusaukkoa. Tavoitteena on yhdistää nämä kaksi tutkimuskeskustelua ja luoda synteesi, joka kuvaa resilienttiä kasvunjälkeistä taloutta.

Kirjallisuuskatsauksen avulla etsin vastausta kysymykseen:

Millainen on resilientti kasvunjälkeinen talous?

Apukysymykseni ovat:

Mitä ovat sosio-ekologisen resilienssin ominaisuudet, piirteet ja keskeiset toimenpiteet kirjallisuuden perusteella?

Mitä ovat kasvunjälkeisen talouden ominaisuudet, piirteet ja keskeiset toimenpiteet kirjallisuuden perusteella?

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimukseni etenee seuraavasti:

Tutkimuksen toisessa luvussa käyn läpi tutkimuksessa käyttämäni menetelmän. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimuskysymyksen kannalta olennaista resilienssin ja sosio-ekologisen

resilienssin tutkimuskeskustelua. Neljännessä luvussa käyn läpi kasvunjälkeisen talouden ominaispiirteitä ja keskeisiä toimenpiteitä, sekä esittelen neljä kasvunjälkeisen talouden mallia. Lopuksi tarkastelen tutkimukseni tuloksia, pohdin tutkimuksen tekemiseen vaikuttaneita tekijöitä ja tutkimuksen luotettavuutta, sekä kokoan keskeiset johtopäätökset.

2 Menetelmä

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata, millainen on resilientti kasvunjälkeinen talous. Tavoitteena on analysoida kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä aikaisemmassa tutkimuksessa on kirjoitettu sosio-ekologisesta resilienssistä ja kasvunjälkeisestä taloudesta.

2.1 Kirjallisuuskatsaukset menetelmänä

Kirjallisuuskatsaukset toimivat kaikenlaisen tutkimuksen perustana. Niiden pohjalta kehitetään tietämystä, ne toimivat tulevan tutkimuksen ja teorian perustana, ne voivat synnyttää uusia ideoita, antavat uutta suuntaa tietyille alalle, sekä toimivat käytänteiden ja politiikkatoimien perustana. Kirjallisuuskatsaukset herättävät tieteellistä keskustelua kyseenalaistaen vakiintuneita normeja ja oletuksia. Niiden avulla voidaan tunnistaa asiavirheitä ja kriittisiä ongelmia. Tutkimuskysymyksiin vastaamisessa kirjallisuuskatsaukset osoittavat voimansa yksittäisiin tutkimuksiin verrattuna, kun niissä yhdistetään useiden empiiristen tutkimusten tuloksia. Kirjallisuuskatsaukset ovat erinomainen keino syntetisoida tutkimustuloksia. (Kraus et al. 2022; Snyder, 2019.)

Julkaistujen kirjallisuuskatsausten ja katsausartikkeleiden määrä on kasvanut ajan myötä ja niiden tarve on kasvusuuntainen. Esimerkiksi johtamisen tutkimuksessa kirjallisuuskatsauksilla on jo pitkään lujitettu johtamisen alan tietämystä, syntetisoitu ja integroitu alan tutkimusta. Kirjallisuuskatsaukset edistävät akateemista keskustelua ja niitä hyväksytään nykyään etenevissä määrin julkaistavaksi itsenäisinä tutkimuksina. Vaikka kirjallisuuskatsaus itsenäisenä tutkimuksena on varteenotettava menetelmä kaikille tutkijoille, se on erityisesti nuorille tutkijoille oiva tapa syventyä tiettyyn aiheeseen. Kirjallisuuskatsausten kasvaneen arvostuksen voi havaita lisääntyneenä erityisnumeroiden ja katsausartikkeleista koostuvien joulinaalien määränä (Fan et al., 2022; Kraus et al., 2022).

Kirjallisuuskatsaukset antavat yleiskuvaa monitieteisistä ja hajanaisista tutkimusalueista. Niiden avulla voidaan paljastaa tutkimusaukkoja, mikä on merkittävä vaihe uusien teorioiden ja käsitteellisten mallien rakentamisessa (Snyder, 2019). Esimerkiksi liiketoiminta- ja johtamiskäytänteiden tutkimuksessa on elintärkeää kehittää uutta. Tutkijoita tulisikin rohkaista toteuttamaan ”haastavampia ja riskialttiimpia tutkimushankkeita” (Kraus et al., 2022). Johtamisen joulinaaleihin kaivataan katsauksia, jotka oivaltavalla tavalla vangitsevat tutkimuskeskustelun ”konsensuksen ja kiistan”, mutta myös tarjoavat uutta suuntaa alan

kehittämiseksi. Olennaista on, että katsauksen lopputuloksessa esitetään katsauksen käsitteellinen tai teoreettinen panos (Fan et al., 2022).

2.2 Kirjallisuuskatsausten jaottelua

Machi ja McEvoy (2009, 4) jaottelevat kirjallisuuskatsaukset käyttötarkoituksensa mukaisesti perusmuotoisiin ja edistyneisiin kirjallisuuskatsauksiin. Perusmuotoinen kirjallisuuskatsaus tulee kyseeseen, jos tarkoituksena on lisätä ymmärrystä nykytietämyksestä aiheen ympärillä. Jos tarkoituksena on löytää ja muodostaa tutkimuskysymys tulevaa tutkimusta varten, kyseessä on edistynyt kirjallisuuskatsaus.

Kraus ja kumppanit (2022) luokittelevat itsenäisinä tutkimuksina julkaistavat kirjallisuuskatsaustyytit kahteen luokkaan; systemaattisiin ja ei-systemaattisiin kirjallisuuskatsauksiin. Systemaattisissa kirjallisuuskatsauksissa tukeudutaan usein kriteeristöihin ja induktiivisen päättelytapaan. Lopputuloksena voi syntyä jäsennelty, kattava, integroitu ja tulkitseva katsaus. Ei-systemaattisen kirjallisuuskatsauksen perustana on tutkijan kokemus, asiantuntemus ja ”altistuminen”, sekä deduktiivinen päättely. Tutkijan tulisi olla hyvin perehtynyt aiheen tutkimuskeskusteluun ja ymmärtää, miten aiempaa tutkimusta tulkitaan ja lähestytään. Ei-systemaattisista kirjallisuuskatsauksia kuvaillaankin kriittisiksi katsauksiksi.

Varsinaisia kirjallisuuskatsaustyypppejä mainitaan usein neljä erilaista; narratiivinen, integratiivinen ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sekä meta-analyysi. Narratiivista katsausta voidaan kuvata vapaamuotoiseksi katsausprosessiksi, jossa tietoa laajennetaan asteittain. Esimerkiksi teorian kehittäminen voi ohjata narratiivista katsausprosessia. Tutkijalla on päätösvalta eri aiheiden ja alateemojen seuraamiseen aiheen ymmärryksen laajetessa. Näin ollen myös katsaukseen sisältyvät artikkelit ovat yksilöllisen valintaprosessin seurausta, jolloin merkityksellisiä tutkimuksia voi jäädä katsauksen ulkopuolelle. Narratiivisen katsauksen tekijän tulisi pyrkiä avoimuuteen menettelytavassaan. (Fan et al., 2022; Vilka, 2023,19).

Integratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa pyritään narratiivista katsausta enemmän kirjallisuushaun järjestelmällisyyteen. Pyrkimyksenä integratiivisessa katsauksessa on vangita narratiivisen menettelytavan generatiivinen voima systemaattisempaan lähestymistapaan. Integratiivisessa katsausprosessissa kirjallisuutta syntetisoidaan ja kritisoidaan uusien näkökulmien luomiseksi, tai puutteiden osoittamiseksi. On kuitenkin käyty keskustelua, onko integratiivisiin katsauksiin tosiasiallisesti mahdollista sisällyttää sekä integroivaa että oivaltavaa otetta. (Fan et al., 2022.)

Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella pyritään toistettavissa olevaan, avoimeen ja tarkkaan katsaukseen, joka ottaa huomioon kaiken tutkimuskysymykseen liittyvän kirjallisuuden.

Menettelytapana systemaattinen katsaus on selkeä ja nimensä mukaisesti systemaattinen, ja pyrkii minimoimaan kirjallisuuden hakemiseen ja synteysiin liittyvän ”harhaisuuden”.

Kirjallisuutta etsitään ja analysoidaan mahdollisimman puolueettomasti. Tämä vaatii tarkasti määritellyn tutkimuskysymyksen ja lähestymistavan, joka ei välttämättä sovellu tilanteeseen, jossa teoriaa kehitetään kartoittavamman prosessin kautta tai tutkimuskysymys on väljemmin määritelty. (Fan et al., 2022.)

Meta-analyysissä on kyse tekniikasta, jossa arvioidaan jonkin tietyn intervention keskimääräistä vaikutusta. Tilastollisten menetelmien avulla tarkastellaan samaan tutkimuskysymykseen samoilla menetelmillä vastanneita tutkimuksia. Meta-analyysi on systemaattinen tapa etsiä ja analysoida dataa, yhdistäen useiden eri tutkimusten tuloksia. Näin voidaan tehdä vahvoja päätelmiä empiirisistä kysymyksistä, joista on riittävästi kirjallisuutta saatavilla. (Booth, 2012, 152-153; Fan et al., 2022.)

2.3 Kirjallisuuskatsauksen vaiheet

Kirjallisuuskatsauksen työvaiheita voi hahmottaa SALSA-kehyksen (*search, appraisal, synthesis, analysis*) avulla. Vilkkä (2023, 9) kirjoittaa, että riippumatta katsaukseen varatusta varatusta ajasta, mitään neljästä päävaiheesta (haku, arviointi, synteysi, analyysi) ei voida pudottaa pois. Sen sijaan nopeista katsauksista pudotetaan viides vaihe eli manuaalinen haku pois, sillä se on vaiheista eniten aikaa vievä. Manuaalinen haku sijoittuu keskelle arvioinnin ja synteysin väliin. Se voi sisältää lumipallotekniikan käyttämistä, sekä helmenviljelyä.

Booth ja kumppanit (2012, 73 & 78) kirjoittavat helmenviljelyn alkavan tutkimuksen kannalta relevantin artikkelin löytämisestä. Tuosta artikkelista eli helmestä selvitetään keskeiset termit, joita sitten käytetään hakusanoina muiden relevanttien artikkeleiden hakemiseen. Sitaattien etsiminen on yksi tehokas tapa kirjallisuuden hakemiseen. Siinäkin lähdetään liikkeelle aiheen kannalta relevantin avainartikkelin tarkastelusta. Avainartikkelista etsitään artikkelit, joihin tämä avainartikkeli viittaa. Kun näistä löytyneistä artikkeleista katsotaan viittaukset taas uudelleen, puhutaan lumipallotekniikasta.

Machi & McEvoy (2009) esittelevät kirjallisuuskatsaukselle kuusi vaihetta. Ensin valitaan tutkimukselle aihe, joka tulisi esittää tarkoin määriteltynä kysymyksenä. Kirjallisuuden hakemisen vaiheessa määritetään katsauksen aineisto ja valitaan kirjallisuus, joka tarjoaa vahvimman näytön tutkimuksen tueksi. Haettua kirjallisuutta käsitellään esikatselemalla,

valitsemalla tutkimukseen soveltuva kirjallisuus ja lopulta järjestelmällä valittua aineistoa. Relevantista datasta muodostetaan näyttö, jolla perustellaan katsaukseen perustuvaa pääargumenttia. Neljännessä vaiheessa kirjallisuutta tarkastellaan syntetisoimalla ja analysoimalla. Tavoitteena on joukko johtopäätöksiä; vastaako nykytietämys aiheesta alkuperäiseen tutkimuskysymyksiin, löytyykö aiheeseen liittyen tutkimusaukkoja, käydäänkö aiheesta debatointia tai nouseeko esille kysymyksiä jatkotutkimuksen aiheeksi. Katsauksen viidennessä vaiheessa tutkimuksen väitteitä perustellaan muodostamalla vahvoja ja loogisia päättelyketjuja. Viimeisessä vaiheessa kirjoitetaan katsaus. Kirjoittamisprosessi sisältää kirjoittamisen lisäksi auditointia ja tekstin muokkausta. Kirjoittamisella on kaksi tavoitetta; kirjoita ymmärtääksesi ja kirjoita tullaksesi ymmärretyksi.

2.4 Aineiston hankkiminen

Tutkimukseni noudattelee narratiivisen kirjallisuuskatsauksen periaatteita. Narratiivisesta katsauksesta käytetään suomen kielessä myös termejä kuvaileva ja perinteinen kirjallisuuskatsaus (Kangasniemi et al., 2013). Tietyn ennalta määritetyn menettelytavan noudattaminen edistää katsauksen läpinäkyvyyttä ja siten uskottavuutta lukijan silmissä (Vilka, 2023,16). Usein eri kirjallisuuskatsaustyyppien elementtejä kuitenkin yhdistellään (Snyder, 2019). Kaikilla katsausmenetelmillä on potentiaalia edistää teoriaa eri tavoin. Olennaista on, että katsauksen lähestymistapa ilmaistaan selkeästi (Fan et al., 2022).

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen erityispiirteitä on aineistolähtöisyys, pyrkimys ilmiön ymmärtämiseen ja tutkimuskysymyksen keskeinen rooli. Tutkimuskysymys ohjaa koko tutkimusprosessia kuvailevassa katsauksessa, joten sen tulee olla rajattu ja täsmällinen. Samanaikaisesti tutkimuskysymyksen tulee olla myös riittävän väljä, jotta tutkittavaa ilmiötä pystytään tarkastelemaan useista eri näkökulmista. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tuottaa nimensä mukaisesti kuvailevan, laadullisen ja valittuun aineistoon pohjautuvan vastauksen tutkimuskysymykseen. (Kangasniemi et al., 2013.)

Tutkimuskysymys ohjaa kuvailevassa katsauksessa myös aineiston valintaa. Aineistolähtöisyys tulee esille kuvailevassa katsauksessa aineiston valinnassa ja sen analysoinnissa, sillä ne tapahtuvat osittain samanaikaisesti. Käsitys aineiston riittävydestä ja sopivuudesta tarkentuu aineistoa valittaessa. Jokaisen alkuperäistutkimuksen kohdalla tulee arvioida, miten se vastaa valittuun kysymykseen, miten se on suhteessa muuhun valittuun kirjallisuuteen ja miten tutkimus esimerkiksi kritisoi tai täsmentää tutkimuskysymystä. Aineiston valintaa voi

kuvailevassa katsauksessa lähestyä esimerkiksi implisiittisen tai eksplisiittisen valinnan kautta. (Kangasniemi et al., 2013.)

Aineiston hakemisessa noudatin eksplisiittisen aineiston valinnan periaatteita.

Tutkimuskysymys ohjaa hakuja valituista tietokannoista, joten hakusanoista ja aikarajauksista voidaan poiketa, jos on tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta merkityksellistä (Kangasniemi et al., 2013). Aineistoa varten hain kirjallisuutta seuraavista hakukoneista: LUC Finna, Scopus ja Science Direct. Hakusanoina käytin seuraavia: post-growth, degrowth, doughnut economics, steady-state economics ja social-ecological resilience. Aineiston hakemisessa käytin lisäksi helmenviljelyä ja lumipallotekniikkaa, sekä Lapin yliopistolla käytössä olevaa Keenious-järjestelmää. Toteutuneet haut ovat esillä taulukossa 1.

Taulukko 1. Toteutuneet haut.

Päivämäärä	Hakukone	Hakusana	Muut ehdot
14.7.2025	LUC Finna	post-growth	Kokoteksti saatavilla, vertaisarvioitu, 2020-2025
16.7.2025	Science Direct	post-growth	Tutkimusalat environmental science, social science, 2020-2025
16.7.2025	Scopus	post-growth, degrowth	2020-2025, järjestys relevanssi
22.7.2025	Scopus	doughnut economics	2020-2025, järjestys relevanssi
22.7.2025	Scopus	steady-state economics	2015-2025, järjestys relevanssi
1.10.2025	LUC Finna	social-ecological resilience	Kokoteksti saatavilla, vertaisarvioitu, 2015-2025, järjestys osuvuus
7-10/2025			Manuaalinen helmenviljely ja lumipallotekniikka
7-10/2025			Helmenviljely Keenious-järjestelmän avulla

Keenious on tekoälypohjainen työkalu, joka löytää uusia artikkeleita työkaluun syötetyn tekstin tai artikkelin perusteella. Työkalun käyttämisessä ei siis tarvita hakusanoja, mutta se voi auttaa osuvien hakutermien löytymisessä. Keenious hakee vapaasti käytettävissä olevien artikkeleiden

lisäksi artikkeleita yliopiston lisensoidusta tietoaaineistosta ja onkin uusi tiedonhakukanava muiden rinnalla. Parhaimmillaan Keenious vauhdittaa tiedonhakua, auttaa systemaattisessa tiedonhaussa ja tutustuttaa uusiin aiheisiin. (Minkkinen, 2025.)

Hyväksyin kirjallisuutta aineistoksi seuraavin sisäänottokriteerein: koko teksti saatavilla, vertaisarvioitu tai lehdessä/kirjassa julkaistu tieteellinen artikkeli tai väitöskirja, vastaa otsikon ja/tai tiivistelmän perusteella ainakin yhteen tutkimuskysymyksistä, julkaistu vuonna 2015 tai sen jälkeen, kieli suomi tai englanti. Poissulkukriteerit kuvautuvat sisäänottokriteerien kautta, jonka lisäksi poissuljin artikkelit, jotka eivät otsikon ja/tai tiivistelmän perusteella vastanneet yhteenkään tutkimuskysymyksistä. Lopullinen aineisto koostui 38 artikkelista ja kahdesta kirjasta. Lopullinen aineisto kuvautuu taulukossa 2.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitunut aineisto.

Aihe	Artikkeleiden lkm	Kirjojen lkm	Keskeisimmät jornaalit
sosio-ekologinen resilienssi	13	1	Ecology and Society, Global Sustainability
kasvunjälkeinen talous	25	1	Ecological Economics, Journal of Cleaner Production, Review of International Studies, The Lancet Planetary Health

2.5 Aineiston analysointi ja tulosten tarkastelu

Kirjallisuuskatsaus on uskottavaan aiempaan näyttöön perustuva, kirjoitettu argumentti (Machi & McEvoy, 2009, 4). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen lopputuloksena syntyy aineistolähtöinen, sisältöä vertaileva, yhdistävä ja syntetisoiva kuvaus. Kuvailun rakentuminen käynnistyy jo aineistoa valitessa. Aineiston kuvailun saattaminen kirjalliseen muotoon vaatii syvällistä aineiston tuntemusta ja kokonaisuuden hallintaa (Kangasniemi et al., 2013).

Analysoin hankkimani aineiston mukaillen aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaatteita. Aineiston lukeminen ja aineistosta nousevien, tutkimuskysymyksiin vastaavien, seikkojen

kirjoittaminen omin sanoin, on ollut tärkeä osa aineiston käsittelyä. Kirjoittamisen kautta olen lisännyt ymmärrystäni aiheesta, tehnyt vertailua, yhdistelyä ja syntetisoinut aineistoa. Tulosten muodostamisessa olen käyttänyt avukseni teemoittelua ja luokittelua. Analyysin lopputuloksena olen tavoitellut aineistosta nousevia, loogisia ja tutkimuskysymyksen ohjailemia johtopäätöksiä.

Tulosten tarkastelu on viimeinen, mutta vähemmälle huomiolle jäänyt, kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaihe. Menetelmällisen ja sisällöllisen pohdinnan lisäksi tulosten tarkastelu sisältää tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelun. Tulosten tarkastelussa ja pohdinnassa on keskeistä koota katsauksen tulokset, mutta myös tarkastella niitä suhteessa laajempaan kontekstiin. (Kangasniemi et al., 2013.)

Tarkastelen tutkimukseni tuloksia, tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä pohdinta-luvussa.

3 Sosioekologiset järjestelmät resilienssitutkimuksen kiinnostuksen kohteena

3.1 Resilienssitutkimuksen suuntaukset ja resilienssin määritelmät

Resilienssin käsite on herättänyt kestävyystieteen parissa kiinnostusta etenevissä määrin. Se on kuitenkin käsitteenä moniulotteinen, määritelty monin eri tavoin ja sille ei löydy yksiselitteistä merkitystä tai sovellusta. Käsitteellisestä epäselvyydestä kertoo esimerkiksi se, että merkittävä osa resilienssiä hyödyntävistä tutkimuksista ei viittaa julkaisussaan mihinkään vakiintuneeseen resilienssin määritelmään. Resilienssi on kuitenkin osoittanut vahvuutensa erilaisten mallien, indikaattoreiden ja viitekehysten kehittämisessä. (Nüchter et al., 2021.)

Resilienssitutkimuksessa käytettyjä määritelmiä voidaan jaotella sosio-ekologiseen, sosiaaliseen ja ekologiseen resilienssiin, sekä insinööritieteissä käytettävään teknisen resilienssin määritelmään. Myös muita määritelmiä käytetään tieteellisissä julkaisuissa ja kuten edellä mainittiin, merkittävässä osassa julkaisuista ei viitata mihinkään vakiintuneeseen määritelmään. Sosio-ekologinen resilienssi on näistä käsitteellisesti laajin ja eniten käytetty, mutta mikään määritelmistä ei hallitse resilienssitutkimuksen keskustelua. Resilienssi-käsitteen käyttö viittaa siihen, että kyseessä on kattotermi ja osa kirjallisuudesta näyttää käyttävän sitä eräänlaisena muotisanana. (Nüchter et al., 2021.)

Yleisellä resilienssillä tarkoitetaan sosio-ekologisten järjestelmien kykyä sopeutua tai muuntautua odottamattomien tapahtumien tai äärimmäisten häiriöiden tapahtuessa. Erityisesti antroposeenin aikana tämä kyky kohdata epävarmuutta on erityisen merkityksellinen ottaen huomioon muutosten laajuudet ja niiden nopeus. (Folke et al., 2016.)

Sen sijaan Soininen ja kumppanit (2022, 122) määrittelevät yleisen resilienssin järjestelmän kykyynä ylläpitää toimintojaan vaikeasti ennakoitavassa ja monimutkaisessa ympäristössä. Erityisellä resilienssillä tarkoitetaan jonkin tietyn rajatun järjestelmän resilienssiä jotain tiettyä häiriötekijää vastaan, jonkin järjestelmän tietyn toiminnon turvaamiseksi (*resilience of what, to what, for what*).

Suppeammat resilienssimääritelmät rakentavat ajattelutapaa, jossa pyritään epäsuorasti vastustamaan ja hallitsemaan muutosta vakauden ylläpitämiseksi. Näissä määritelmissä ollaan kiinnostuneita siitä, miten järjestelmä palaa häiriön jälkeen takaisin alkuperäiseen tilaansa. Folke (2016) tuo esille resilienssiajattelun käsitteen (*resilience thinking*), joka luo rikkaamman

lähestymistavan. Resilienssiajattelussa ollaan kiinnostuneita siitä, miten muutoksen kanssa opitaan elämään ja miten muutosta hyödynnetään. Se korostaa avoimutta erilaisille vaihtoehdoille, joustavuutta ja mahdollisuuksia erilaisiin kehityspolkuihin ratkaisuna biosfäärin turvalliseen toimintatilaan pääsemiseksi ja hyvinvoivaan ihmiselämään biosfäärin sisällä. Resilienssiajattelu tuo esille epävarmuutta, monimutkaisten adaptiivisten järjestelmien dynamiikkaa ja asteittaisten muutosjaksojen vuorovaikutusta äkillisten muutosten kanssa. Lisäksi resilienssiajattelussa tunnustetaan sosiaalisten ja ekologisten järjestelmien vahva yhteenkietoutuneisuus.

Folke (2016) käyttääkin resilienssiajattelun ja resilienssin käsitettä synonyymeinä toisilleen. Hän tarkoittaa kummallakin käsitteellä ajattelutapaa, jossa ollaan kiinnostuneita jatkuvasta muutoksesta nykyisellä kehityspolulla, joka joko sopeutuu, parantaa tai innovoi muutosten edessä. Kyse on kyse oppimisesta, itseorganisoitumisesta, sekä epädynaamisten ympäristöjen kehittämisestä. Resilienssiajattelun keskiössä onkin yhteisöjen ja kulttuurien kyky sopeutua tai muuntautua muutosten edessä.

Resilienssiajattelussa sopeutumiskyvyllä tarkoitetaan ihmisen luomaa sopeutumista muutokseen. Sopeutumisella pyritään pysymään nykyisellä polulla. Sen sijaan transformaatiokyvyllä eli muuntautumiskyvyllä pyritään siirtämään kehitys toiselle polulle tai luomaan täysin uusi kehityspolku. Resilienssiajattelussa tunnustetaan kriisien luoma mahdollisuus uusien ajattelu- ja toimintatapojen ilmentymiselle. (Folke, 2016.)

Jozaei ja kumppanit (2022) näkevät jokaisen resilienssin määritelmän olevan hyödyllinen ja sopiva tiettyyn kontekstiin. Niiden väliset erot aiheuttavat kuitenkin ristiriitoja sosio-ekologisen järjestelmän näkökulmasta. Esimerkiksi rannikkoalueiden kohtaamien luonnonkatastrofien osalta, prosessinäkökulma voi olla hyödyllinen rannikkoalueiden resilienssin vahvistamiseen. Jos yhteisö altistuu tulville toistuvasti, voi kuitenkin sopeutumisen tai muutoksen näkökulman tarjoava sosio-ekologisen resilienssin kehys toimia yhteisön näkökulmasta paremmin.

Resilienssitutkimuksen eri muotojen näkökulmat eroavat toisistaan, mutta ovat käsitteellisesti yhteneväisiä yhteisen tavoitteen eli erilaisten odottamattomien häiriöiden ja shokkien aiheuttamien reaktioiden ymmärtämisen osalta. Tämä tieteenalojen yhteinen tahtotila johti vuonna 1999 monitieteisen verkoston, Resilience Alliancen, perustamiseen. Heidän luomansa määritelmä resilienssille on esimerkiksi hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC) käytössä. (Xu et al., 2015.)

Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita sosio-ekologisesta resilienssistä, koska se on käsitteellisesti laajin ja käytetyin näkökulma resilienssikirjallisuudessa (Nüchter et al., 2021). Sosio-ekologisen resilienssin säilyttämistä on ehdotettu uudeksi keskeiseksi taloudelliseksi tavoitteeksi luonnon ekosysteemien heikentyessä (Farley et al., 2016). Lisäksi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa on tunnistettu tarve soveltaa sosio-ekologista järjestelmäteoriaa ja tutkia organisaatioita osana sosio-ekologisia järjestelmiä (Colombo et al., 2024).

3.2 Sosio-ekologiset järjestelmät

Kestävyytieteessä ollaan kiinnostuneita järjestelmistä ja niissä toimimisesta. Kiinnostuksen kohteena olevat järjestelmät toimivat eri tasoilla yksilöstä globaaliin yhteisöön, sisältäen keskenään vuorovaikutuksessa olevat osajärjestelmät. Näiden osajärjestelmien, kuten ilmaston, eliöyhteisön, yhteiskuntien ja talousjärjestelmien, toisiinsa kytkeytyneisyyden ymmärtäminen on olennaisessa asemassa muutosten kuvaamiseksi. Yhdessä muiden tieteenalojen kanssa, kestävyystiede pyrkii ymmärtämään järjestelmien muutosta ja järjestelmien resilienssiä luoden teorioita, sekä kehittäen resilienssiä ja kestävyyttä edistäviä ohjauskeinoja. (Soininen et al., 2022, 108-110.)

Kestävyytieteessä käsiteltävät tutkimusongelmat nousevat yhteiskunnassa havaituista ongelmista. Jotta yhteiskunnallisen ongelman saa rajattua tutkimusongelman muotoon, määritellään ensin tietty sosio-ekologinen järjestelmä, jossa ongelma ilmenee. Taloustieteilijä Elinor Ostromin kehittämässä sosio-ekologisen järjestelmän mallissa sosio-ekologinen järjestelmä määritetään luonnonvarojen, luonnonvarayksiköiden, käyttäjien ja järjestelmän hallinnan verkostoksi. Edellä luetellut sosio-ekologisen järjestelmän osat, niiden väliset vuorovaikutukset ja seuraukset jakautuvat uudelleen useisiin eri muuttujiin. Näiden muuttujien avulla voidaan kuvata sosio-ekologisen järjestelmän tilaa, siihen kohdistuvia muutospaineita ja muutosprosesseja, sekä muutoksen seurauksia. Sosio-ekologinen järjestelmä on vuorovaikutuksessa luonnon ekosysteemien, sekä sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen ympäristön kanssa. (Soini et al., 2022, 24-25.)

Sosio-ekologinen järjestelmä on käsite, johon liittyy tietoa ja monimutkaisia vuorovaikutussuhteita yhteiskunnan, talouden ja luonnon välillä (Li et al., 2020). Tämä sosioekonomisia ja ekologisia ulottuvuuksia yhdistävä tutkimuskeskustelu on viime vuosikymmeninä lisääntynyt räjähdysmäisesti (Arnaiz-Schmitz et al., 2023).

Sosio-ekologisen järjestelmän käsite korostaa, että ihmiset, yhteiskunnat, talous, kulttuurit ja yhteisöt eivät ole vain vuorovaikutuksessa biosfäärin kanssa, vaan muovaavat sitä paikallisella

ja globaalilla tasolla. Ihmiset ovat muiden elämänmuotojen kanssa biosfäärin asukkaita, ja ihmiset vaikuttavat monilla eri tavoilla biosfäärin kestävyys, tietoisesti tai tiedostamatta. Ihmisten elämä ja kehitys ei ole irrallaan biosfääristä, vaikkakin yleisesti ajatellaan ihmisen kekseliäisyyden ja teknologisten innovaatioiden sen mahdollistavan. Ihmisen hyvinvointi on kaikilta osin riippuvainen biosfäärin resilienssistä ja sen kyvystä ylläpitää elämää. Näin ollen ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta, biosfäärin tilanteen ja sen hoitamisen huomiotta jättäminen, eriarvoisuuden edistäminen, keskittyminen vaurauteen tai vaikkapa pelkästään sosiaaliseen resilienssiin, ei ole pitkällä aikavälillä kestävä. (Folke et al., 2016.)

Sosio-ekologiset järjestelmät ovat monimutkaisia ja adaptiivisia. Toimijat sosio-ekologisten järjestelmien sisällä ovat keskenään vuorovaikutuksessa yleensä ennalta suunnittelemattomilla ja arvaamattomilla tavoilla (Folke et al., 2016). Tämä sosio-ekologisten järjestelmien luontainen monimutkaisuus luo haasteita niiden resilienssin ja kynnysreaktioiden analysointiin (Arnaiz-Schmitz et al., 2023).

Mutkikkailla järjestelmillä on kolme vaihetta järjestelmän sisältä tai ulkoa tulevaa muutosta kohtaan: muutoksen sietäminen (*robustness*), siihen sopeutuminen (*adaptability*) tai toisenlaiseksi muuntautuminen (*transformability*). Nämä kolme vaihetta muodostavat muutossietoisuuden eli resilienssi-käsitteen perustan. Järjestelmän sieto-, sopeutumis- ja muuntautumiskyky on hallittava ja rakennettava, jotta järjestelmän keskeisillä toiminnoilla on mahdollisuus jatkua muutoksissa (Soininen et al., 2022, 112).

Tekninen resilienssi katsoo, että järjestelmällä voi olla vain yksi mahdollinen vakaa tila. Sen sijaan ekologinen resilienssi tunnistaa, että järjestelmällä voi olla useita vakaita tiloja. Nämä kaksi näkökulmaa ovat näkyvät siinä, kuinka sosio-ekologisia järjestelmiä on pyritty pitämään alkuperäisessä vakaassa tilassaan. Adaptiivisten teorioiden ja monimutkaisten järjestelmien ymmärtämisen, sekä evolutiivisen resilienssin käsitteen myötä myös sosio-ekologisia järjestelmiä on alettu pitämään enemmän adaptiivisinä järjestelminä. Aiempi pyrkimys vakaiden tilojen säilyttämiseen on korvattu dynaamisten sopeutumisprosessien, sekä järjestelmän oppimis- ja innovaatiokyvyn korostamisella. (Li et al., 2020.)

Sosio-ekologiset järjestelmät reagoivat erilaisiin häiriöihin monimutkaisten, adaptiivisten, palautemekanismin kautta. Kun globaali muutos tai muu tekijä häiritsee sosio-ekologista järjestelmää, sen sisäiset alijärjestelmät ja alijärjestelmien väliset suhteet muuttuvat sopeutuen häiriöön tai vastustaen sitä. Jos häiriö on voimakkuudeltaan riittävän suuri, tapahtuu sosio-ekologisessa järjestelmässä yleensä peruuttamaton negatiivinen tai positiivinen muutos.

Näin ollen onkin tarpeellista seurata ja hallita sosio-ekologisia järjestelmiä ei-toivottujen lopputulosten vuoksi. (Li et al., 2020.)

Kun sosio-ekologisiin järjestelmiin vaikuttavat muutokset ovat yleensä laajoja ja tapahtuvat useille eri tasoilla, on järjestelmän vastatoimet muutokseen huomattavasti pienimuotoisempia. Myös sosio-ekologisen järjestelmän koko vaikuttaa muutosten hallintastrategiaan. Pienimuotoisemmassa sosio-ekologinen järjestelmässä keskitytään resurssien ja ekosysteemin väliseen kompromissiin, kun taas isommassa sosio-ekologisessa järjestelmässä luodaan kompromissia nykyisen hyvinvoinnin ja pitkän aikavälin resilienssin välillä. (Li et al., 2020.)

Sosio-ekologisissa järjestelmissä tapahtuvia muutoksia on vaikea ennakoida, sillä se koostuu ekologisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta alijärjestelmästä. Kokonaisuudessaan sosio-ekologinen järjestelmä on monimutkaisempi kokonaisuus kuin nämä kolme alijärjestelmää yhteensä, sillä jokaisella alijärjestelmällä on omat keinosensa häiriöistä selviytymiseksi. Itseasiassa yhtä resilienssin osa-aluetta vahvistavat toimenpiteet voivat heikentää muita, vaikuttaen kokonaisuudessaan negatiivisesti koko sosio-ekologisen järjestelmän resilienssiin. Näin ollen tarvitaankin koko järjestelmän laajuista resilienssiä. Kuitenkin ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten järjestelmien resilienssin tutkimusta on erikseen tehty pidempään, kuin kokonaisuuden eli sosio-ekologisen resilienssin tutkimusta. (Li et al., 2020.)

3.3 Sosio-ekologinen resilienssi eroaa sosio-ekologisten järjestelmien resilienssistä

Sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä tutkittaessa ollaan kiinnostuneita sosio-ekologisten järjestelmien kyvystä ylläpitää sen keskeiset toiminnot hankalasti ennakoitavan muutoksen keskellä (Soininen et al., 2022, 112).

Folke (2016) erottaa resilienssiajattelun käsitteen sosio-ekologisten järjestelmien resilienssistä. Jälkimmäisellä eli sosio-ekologisen järjestelmän resilienssillä tarkoitetaan resilienssiä tuon järjestelmän ominaisuutena. Se on siis tietyn sosio-ekologisen järjestelmän kyky sopeutua ja itseorganisoitua muutosten edessä tavalla, joka pitää järjestelmän tietyllä kehityspolulla. Sen sijaan resilienssiajattelulla tai resilienssillä lähestymistapana Folke tarkoittaa sosio-ekologisissa järjestelmissä tapahtuvien muutosten analysointia, ymmärtämistä ja muutosten hallintaa.

Scown ja kumppanit (2023) kirjoittavat Hollingin esitelleen alkuperäisen sosio-ekologisen resilienssin käsitteen vuonna 1973. He katsovat tuolloin määritellyn sosio-ekologisen

resilienssin käsitteen menettäneen ytimensä ajan kuluessa; keskittymisen monitasoisiin prosesseihin ja rakenteisiin, jotka määrittelevät ihmisen ja ympäristön välillä olevia järjestelmiä. Toisinsanoen tällä tarkoitetaan keskittymistä sosiaalisten, taloudellisten ja ekologisten järjestelmien väliseen dynamiikkaan. Hollingin määritelmä ottaa olennaisella tavalla huomioon biofysikaalisten järjestelmien roolin sosio-ekologisessa resilienssissä.

Folke (2016) kirjoittaa itsensä ja Berkesin alkaneen käyttää sosio-ekologisten järjestelmien käsitettä yhdistäen sen resilienssin käsitteeseen vuonna 1998. He tavoittelevat määritelmällään ihmisen kokonaisvaltaista lähestymistapaa luontoon. Sosiaalisella osuudella tarkoitetaan tässä ihmisten, yhteisöjen ja yhteiskuntien inhimillistä ulottuvuutta; kulttuurista, taloudellista, poliittista ja institutionaalista. Ekologisella osuudella viitataan biosfääriin; maapallon ympärillä olevaan kerrokseen, joka on täynnä elämää.

Sosio-ekologisella lähestymistavalla halutaan korostaa biosfäärin merkitystä. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmiset, yhteiskunnat, kulttuurit ja talous ovat osia biosfäärin sisällä. Sosiaalinen osuus muokkaa ekosysteemejä paikallisella ja globaalilla tasolla, sekä ajallisuuden eri tasoilla menneisyydestä tulevaisuuteen. Sosio-ekologinen lähestymistapa on esimerkki biosfäärin roolia korostavasta kestävyystieteestä, jossa resilienssiajattelu on keskeistä. Näin ollen sekä resilienssiajattelussa että sosio-ekologisten järjestelmien käsitteessä ihmiset nähdään osaksi biosfääriä ja planeettaa. Kaikki ihmiselämään liittyvät kehityskysymykset, kuten eriarvoisuuden vähentäminen tai köyhyyden poistaminen, ovat biosfäärikontekstin sisällä, sillä hyvinvointi on loppupeleissä riippuvainen biosfäärin kapasiteetista. Sosio-ekologisen resilienssin käsite siis korostaa yhteyttä ihmisten hyvinvoinnin ja biosfäärin elämää ylläpitävän kyvyn välillä. (Folke, 2016; Folke et al., 2016.)

Sosio-ekologisen resilienssin ydinkäsitteitä on muun muassa sopeutuminen (*adaptation*) ja muutos (*transformation*). Sopeutumisessa on kyse siitä, että järjestelmä mukautuu muuttuviin olosuhteisiin, mutta pysyy samassa kokoonpanossa, järjestelmää määrittävien rakenteiden ja prosessien pysyessä entisen kaltaisina. Muutoksessa järjestelmää muutetaan toivottuun kokoonpanoon ihmisen toimesta. Muutoksen myötä järjestelmän prosessit ja rakenteet muuttuvat. (Jozaei et al., 2022.)

Sosio-ekologisen resilienssin käsite voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen:

- (1) Muutoksen tai häiriön määrä, jonka järjestelmä voi kohdata pysyen laadullisesti samassa tilassa.
- (2) Missä määrin järjestelmä kykenee itseorganisoitumaan.

(3) Järjestelmän kyky lisätä oppimis- ja sopeutumiskykyä.

Sosio-ekologinen resilienssi painottaa järjestelmien kykyä innovointiin, itseorganisoitumiseen ja oppimiseen. Muutoksista ja häiriöstä selviämiseksi järjestelmän täytyy ylläpitää resilienssi-ominaisuuttaan ylläpitäen rakennettaan ja toimintojaan, mutta myös itseorganisoitumisen ja oppimisen keinoin. Sosio-ekologisen resilienssin määritelmiä löytyy taulukosta 3. (Nüchter et al., 2021; Quinlan et al., 2016; Xu et al., 2015.)

Taulukko 3. Sosio-ekologisen resilienssin määritelmiä.

Määritelmä	Lähde	Alkuperäinen
”(1) Muutoksen määrä, jonka järjestelmä voi käydä läpi ja silti säilyttää saman hallinnan toiminnon ja rakenteen suhteen, tai olla edelleen samassa tilassa, samalla vetovoiman alueella; (2) missä määrin järjestelmä kykenee itseorganisoitumaan; ja (3) kyky rakentaa ja lisätä oppimis- ja sopeutumiskykyä.	Nüchter et al., 2021	Berkes et al., 2008
”Järjestelmän kyky sietää häiriöitä romahtamatta laadullisesti erilaiseen tilaan, jota ohjataan erilaisilla prosesseilla. – Resilienssi on olennainen ominaisuus, jotta yhteiskunnat selviävät muutoksista. Järjestelmän on säilytettävä tämä ominaisuus säilyttämällä sen toiminnot, rakenne ja kyky itseorganisoitumiseen ja oppimiseen.”	Xu et al., 2015	Carpenter et al., 2001; Resilience Alliance, 2012
“(i) Häiriön määrä, jonka järjestelmä voi absorboida ja pysyä vetovoiman alueella; (ii) oppimis- ja sopeutumiskyky (iii) missä määrin järjestelmä kykenee itseorganisoitumaan. Painottaa sopeutumiskykyä, oppimista, innovointia.”	Quinlan et al., 2016	Carpenter et al., 2001

Sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta elämme jatkuvan muutoksen maailmassa. Se korostaa sopeutumiskykyä, muunneltavuutta, monimuotoisuutta ja redundanssia. Sosio-

ekologisen resilienssin hallinnassa tavoitellaan toiminnan takaamista pitkällä aikavälillä ja monenlaisissa olosuhteissa. Tämä tavoite menee lyhyellä aikavälillä ja staattisissa olosuhteissa toivottujen tavoitteiden edelle. Tästä johtuen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden on kritisoitu olevan epäsoivia sosio-ekologisen resilienssin tavoitteiden kanssa. Jos sosio-ekologisia järjestelmiä hallitaan kasvun, tehokkuuden ja staattisuuden periaatteiden kautta, ovat järjestelmät alttiita sekä luonnonkatastrofeille ja ihmisen aiheuttamille katastrofeille. (Scown et al., 2023.)

3.4 Resilienssin hallinta, mittaaminen ja tutkiminen

3.4.1 Resilienssin hallinta ja mittaaminen

Sosio-ekologisten järjestelmien resilienssitutkimuksissa on tunnistettu toimenpiteitä, joilla sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä voidaan vahvistaa. Sosio-ekologisen järjestelmäajattelun mukaisesti monimutkaisten adaptiivisten järjestelmien ajattelun edistäminen on yksi tunnistetuista toimenpiteistä. Lisäksi tulisi ylläpitää monimuotoisuutta ja redundanssia, hallita hitaita muuttujia, takaisinkytkentöjä ja yhteyksiä, edistää osallistumista ja oppimista, sekä monikeskuksista hallintotapaa. (Folke et al., 2016.)

Sosio-ekologisen järjestelmän kestävyuden tason määrittely aloitetaan mittaamalla sen resilienssiä. On tärkeää tunnistaa, onko järjestelmän resilienssi vahvistumassa vai vähenemässä. Järjestelmän sosio-ekonomisen osuuden tutkiminen on kuitenkin vaikeampaa kuin ekosysteemin tilan analysointi. Nykyinen ymmärrys resilienssi-indikaattoreiden käytämisestä on vielä puutteellista. Tämän lisäksi niiden käyttöä rajoittaa niiden arvaamattomuus erityisesti monimutkaisten tilanteiden analysoinnissa. (Xu et al., 2015.)

Resilienssin hallitsemiseksi täytyy tunnistaa, mitkä muuttujat määräävät järjestelmän tilan muuttuessa. Jotta järjestelmä ei siirtyisi ei-toivottuun tilaan, tulee tunnistaa kynnysarvot, joiden ylittymisen jälkeen muutos ei-toivottuun tilaan tapahtuu. Osa näistä kynnysarvoista on mitattavissa kvantitatiivisesti. Kuitenkaan osaa kynnysarvoista, erityisesti hitaiden muuttujien osalta, ei voida tunnistaa tai määrittää. Tämä kynnysarvojen ja mittareiden määrittäminen haastaa tutkijoita erityisesti tehtävän kiireellisyyden vuoksi. Rockströmin ja kumppaneiden vuonna 2009 määrittelemät planetaariset rajat ovat yksi esimerkki tästä kynnysarvojen määrittelystä. Niiden kynnysarvojen osalta, joita ei ole vielä tunnistettu tai joita on vaikea tunnistaa, tulisi miettiä, mitä muita vaihtoehtoja määrittelylle ja mittaamiselle on olemassa. (Xu et al., 2015.)

Ylitetyt kynnysarvot on helpompia tunnistaa, kuin mahdollisesti ylittymässä olevia. Tämä ei kestävyiden näkökulmasta ole toivottua. Siksi myös kestävyiden kannalta on kiireellistä tunnistaa ja kvantifioida kriittiset kynnysarvot sosio-ekologisissa järjestelmissä. (Xu et al., 2015.)

Erilaiset määritelmät sosio-ekologisesta resilienssistä ja sen mittaamisen haasteet aiheuttavat sekaannusta käsitteen empiirisessä soveltamisessa. Ekologisten muuttujien mittareiden yhdistäminen sosio-ekonomisten muuttujien mittareiden kanssa johtaa usein monimutkaisiin mallintamistehtäviin. Kynnysarvojen tunnistamista ja mittaamista vaikeuttaa myös nopeiden ja hitaiden muuttujien välinen vuorovaikutus. (Arnaiz-Schmitz et al., 2023).

On esitetty, että sosio-ekologisia järjestelmiä tulisi lähentyä enemmän tapaustutkimusten avulla, sekä sopeutumisprosesseja kuvailevien laadullisten tutkimusten sijasta enemmän kvantitatiivisen analyysin keinoin. Tapaustutkimukset voisivat havainnollistaa palautemekanismeja, avainrakenteita, avainmuuttujia ja rajoituksia, jotka vaikuttavat järjestelmään paikallisella tasolla ja ajallisesti. Tapaustutkimukset romahtaneissa järjestelmissä auttaisivat tunnistamaan romahdukseen johtaneet tekijät, romahdukseen johtaneet syy-seuraussuhteet, sekä keinot sopeutumiseen ja uudelleenrakentamiseen. Kehittyneiden järjestelmien osalta tapaustutkimukset taas avaisivat häiriöihin sopeutumisen prosessia, mikä voisi antaa tietoperustaa muiden järjestelmien hallintastrategioiden luomiselle. (Li et al., 2020.)

Galicía-Gallardo ja kumppanit (2023) tutkivat Me'Phaa -alkuperäisyhteisöjen sosio-ekologista resilienssiä Etelä-Meksikossa. He havaitsivat yhteisöjen kohtaavan rakenteellista eriarvoisuutta erityisesti sosio-ekonomisen infrastruktuurin puuttumisesta ja rajatusta tiedonsaannista johtuen. Lisäksi laitton viljely ja väkivalta lisää yhteisöjen haavoittuvuutta. Yhteisöt hillitsivät erilaisten ekologisten ja sosiaalisten häiriöiden vaikutuksia sosiaalisen organisoitumisen keinoin. Nämä eri lajikkeiden maanviljelykseen keskittyneet yhteisöt sosiaalisen organisoitumisen muotona osoittautuivat heidän vahvuudekseen.

Galicía-Gallardo ja kumppanit (2023) kannustavat käyttämään sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia indikaattoreita sosio-ekologisen resilienssin mittaamiseen. Tämän lisäksi tiedon kerääminen monitasoisesti yhteisöjen ja organisoitumisen eri tasoilta parantaa monimutkaisen todellisuuden ymmärtämistä ja tuo esiin eri toimijoiden näkemyksiä. Koska resilienssi tai haavoittuvuus eivät ole pysyviä tai yleisluonteisia ominaisuuksia, vaan enemmänkin paikallisia, voi sama yhteisö selvitä erityyppisistä häiriöistä eri tavoin. Käytettäviä resilienssi-indikaattoreita tulisi valikoida arvioiden kyseessä olevan järjestelmän haavoittuvuuksia.

Galicia-Gallardo ja kumppanit (2023) kehottavat ottamaan huomioon haavoittuvan yhteisön resilienssitason määrittelyssä aiempien indikaattorihahmotteluiden lisäksi muun muassa peruspalveluihin, juomaveden saatavuuteen, satojen ja satomenetyksiin, maaperän terveyteen, koulutustasoon sukupuolittain, sekä kotitalouksien ruokavalioon liittyvät indikaattorit. He katsovat julkisesti rahoitettujen toimenpiteiden vahvistavan alkuperäisyhteisöjen sosio-ekologista resilienssiä. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi metsänkunnostusohjelmat, tuki paikallisten viljelykasvien viljelylle, sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja työmarkkinoille pääsyn mahdollistavan koulutuksen tukeminen. Yleisellä tasolla yhteisöjen nykyisiä valmiuksia tulee vahvistaa, sekä edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ekologisesti terveellistä ympäristöä.

3.4.2 Resilienssitutkimuksen lähikäsitteet, haasteet ja tulevaisuus

Resilienssikeskustelulla on yhtäläisyyksiä kestävyiden ja haavoittuvuuden käsitteiden kanssa. Monille resilienssiajattelu näyttäytyy yhdeksi osaksi kestävä kehityksen tutkimuskeskustelua. Kestävyystiede ja haavoittuvuustutkimus ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa, kun taas haavoittuvuudella ja resilienssillä on myös eroavaisuutensa. (Folke, 2016.)

Kestävyys (*sustainability*) on normatiivinen käsite, jolla kuvataan sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta maailmassa, jossa ihmisten hyvinvointi riippuu ekosysteemipalveluista ja luonnonvaroista. Sen sijaan resilienssi kuvaa systeemidynamiikkaa; se antaa käsityksen järjestelmän dynaamisista ominaisuuksista. Näin ollen kestävyys ja resilienssi ovat erillisiä ja toisistaan riippumattomia käsitteitä. (Derissen et al., 2011.)

Resilienssin ja kestävyiden keskusteluissa on samankaltaisuutta, sillä molemmat lähtevät liikkeelle samoista perusajatuksista. Resilienssiajattelu tuo kestävyyskeskustelulle laajaa, mutta käytännönläheistä näkökulmaa. Resilienssitutkimus edistää erityisesti sosiaalisen kestävyiden aluetta, sillä sosio-ekologisten järjestelmien resilienssi lieventää köyhyyttä, vähentää haavoittuvuutta, lisää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja globalisaatioon sopeutumista. Lisäksi ekologinen resilienssi vahvistaa talouden kestävyttä. (Xu et al., 2015.)

Derissen ja kumppanit (2011) jäsensivät kestävyiden ja resilienssin välistä suhdetta ekologis-taloudellisessa mallissa neljällä mahdollisella vaihtoehdolla: a) järjestelmän resilienssi on välttämätöntä, mutta ei riittävää kestävyiden kannalta b) järjestelmän resilienssi on riittävää, mutta ei välttämätöntä kestävyiden kannalta c) järjestelmän resilienssi ei ole välttämätöntä, eikä riittävää kestävyiden kannalta ja d) järjestelmän resilienssi on sekä välttämätöntä, että riittävää kestävyiden kannalta. Heidän mukaansa kaikki neljä vaihtoehtoa on mahdollisia

ekologis-taloudellisessa mallissa, riippuen järjestelmän tilasta. Olennaista on, ettei resilienssiä ominaisuutena sekoiteta positiivisiin normatiivisiin käsityksiin kestävydestä, ja että kestävään kehitykseen pyrkivissä politiikkatoimissa otetaan huomioon muitakin kriteerejä kuin järjestelmän resilienssi.

Merkittävä osa resilienssiä koskevista tutkimuksista viittaa resilienssin vahvistamisen tärkeyteen. Suurin osa resilienssitutkimuksista keskittyykin luomaan uusia viitekehysjä, malleja ja indikaattoreita. Se kertoo toisaalta käsitteen hedelmällisyydestä, mutta myös käsitteen haastavasta mittaamisesta ja operationalisoinnista. Vaikka käsite inspiroi monia tutkimushankkeita, tulisi resilienssitutkimuksessa muuttaa painopistettä viitekehysten luomisesta mittaamista ja operationalisointia koskeviin kysymyksiin. (Nüchter et al., 2021.)

Resilienssitutkimus hyötyisi monitieteisemmästä yhteistyöstä, jotta käsitettä voitaisiin aidosti käyttää erilaisten näkökulmien ja eri alojen yhdistämisessä kestävä kehityksen edistämiseksi. Vaikkakin resilienssiä koskevat julkaisut painottavat resilienssiä positiivisena järjestelmän ominaisuutena, ei resilienssin lisääminen välttämättä aina ole toivottavaa. Ei-toivottu resilienssi ja siihen liittyvä järjestelmän jäykkyys on yksi lisätutkimusta vaativa kohde resilienssi-käsitteen ympärillä. (Nüchter et al., 2021.)

Resilienssiin liittyvää tutkimuskeskustelua vaivaa edellä mainittujen seikkojen lisäksi hankaluudet erottaa haavoittuvuuden ja resilienssin käsitteiden, sekä kestävyden ja resilienssin käsitteiden välisiä suhteita. Resilienssitutkimuksen tulisi vahvistaa teoreettista perustaansa monialaisemmalla yhteistyöllä. Jotta resilienssiteorioita voitaisiin soveltaa sosio-ekologisten järjestelmien tutkimuksessa, tulisi erotella eri tutkimusalojen käyttämät resilienssikäsitteet ja luoda yhteinen ydinterminologia ja viitekehys. (Li et al., 2020.)

Olson ja kumppanit (2015) näkevät yhteiskuntatieteilijöiden olevan hieman irrallaan resilienssikeskustelusta. Tämä johtuu yhteismitallisuuden puutteesta; luonnontieteellinen resilienssisanasto ei sovi yhteiskuntatieteisiin, samalla kun yhteiskuntatieteiden keskeiset käsitteet ja teoriat puuttuvat resilienssiteorioista. He katsovat pluralismin olevan avain tieteenalojen väliseen resilienssikeskusteluun ja paremmin integroituun kestävyystutkimukseen.

4 Ekologinen ja inhimillinen hyvinvointi kasvun jälkeisen talouden tavoitteena

4.1 Kasvun jälkeinen talous ja lähikäsitteet

Jatkuva talouskasvun tavoittelu korkean tulotason maissa ei ole sosiaalisesta näkökulmasta hyödyllistä, ympäristön kannalta kestäväää tai taloudellisesti saavutettavissa. Kasvun jälkeisen talouden tutkimus on lähtenyt vastaamaan näihin haasteisiin. Bruttokansantuotteen kasvattamisen sijasta kasvun jälkeisen talouden tutkimuksessa keskeisenä tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin parantaminen planeettamme rajojen sisällä. Toisin sanoen kasvun jälkeisyydellä (*post-growth*) viitataan yhteiskuntiin, jotka kykenevät planetaaristen rajojen sisällä vastaamaan inhimillisiin tarpeisiin oikeudenmukaisella tavalla ilman bruttokansantuotteen kasvattamisen tavoittelua. (Kallis et al., 2025.)

Kasvun jälkeistä taloutta voidaan luonnehtia osaksi kestävyystiedettä ja sateenvarjotermiksi, joka kattaa donitsitalouden (*doughnut economy*), hyvinvointitalouden (*wellbeing economy*), vakaan tilan talouden (*steady-state economy*) ja kohtuutalouden (*degrowth*) tutkimuskeskustelut (Kallis et al., 2025). Kasvun jälkeisen talouden ja erityisesti vaihtoehtoisten talousmallien keskustelut sisältävät monipuolisen ja monilukuisen kattauksen uusia ja vaihtoehtoisia talousideoita. Aiheen rajaamiseksi tässä tutkimuksessa kuitenkin pitäydytään edellä mainitussa, Kallis ja kumppaneiden (2025) mukaisessa kasvun jälkeisten talousmallien määritelmässä.

Hyvinvointi- ja donitsitaloudessa ollaan kiinnostuneita ihmisten perustarpeiden kohtaamisesta ja korkean hyvinvoinnin tuottamisesta planetaaristen rajojen sisällä. Vakaan tilan taloudessa pidetään ensisijaisena tarvetta vakauttaa resurssien käyttö kestäväälle ja suhteellisen alhaiselle tasolle. Hyvinvointi- ja donitsitalouden lisäksi vakaan tilan talouden ajatellaan sijoittuvan nykymuotoisen kapitalistisen järjestelmän sisälle. Hyvinvointi- ja donitsitaloudet näkevät bruttokansantuotteen heikkona edistyksen mittarina, mutta eivät ole isommin kiinnostuneita sen koosta. Kohtuutalous sen sijaan irrottautuu kapitalistisesta järjestelmästä ja peräänkuuluttaa demokraattista ja suunnitelmallista talousjärjestelmän muutosta. Tavoitteena kohtuutalouden ajamassa muutoksessa on ekologisten vaikutusten ja sosiaalisen eriarvoisuuden merkittävä vähentäminen. (Kallis et al., 2025.)

Vaikkakin toisinaan näkee väitettävän, kohtuutaloudessa tai vakaan tilan taloudessa ei ole tavoitteena bruttokansantuotteen alentaminen, vaikkakin molemmissa suuntauksissa se

nähdään todennäköisenä ilmiönä muihin tavoitteisiin pyrkimisessä. Yleisesti kasvunjälkeisessä taloudessa ei myöskään väitetä, etteikö talouskasvua voisi irtikytkeä päästöistä (ns. vihreä kasvu, *green growth*). Talouskasvu kuitenkin vaikeuttaa nollapäästöihin pääsemistä, erityisesti nopeassa aikataulussa. Energian ja materian käytön irtikytkeminen talouskasvusta on nollatason osalta mahdotonta; vain vähentäminen on mahdollista. Kuten päästöjenkin osalta, myös energian ja materian käytön vähennykset ovat paremmin saavutettavissa kasvunjälkeisen talouden puitteissa. (Kallis et al., 2025.)

Vihreän kasvun ratkaisuvaihtoehdot eivät ota huomioon talouskasvun, sosiaalisten ja biofysikaalisten realiteettien keskinäistä riippuvuutta. Toisin sanoen vihreän kasvun politiikkakeinot eivät riitä ehkäisemään tai pysäyttämään maailmanlaajuisia ekokriisiä (Proença et al., 2025). Vaikkakin riittävä irtikytkeä planetaaristen rajojen sisällä pysymiseksi olisi loogisesti mahdollista, se on silti epätodennäköistä, eikä irtikytken onnistumisesta ole empiiristä näyttöä (Kallis et al., 2018). Talouskasvu ja materiaallinen jalanjälki ovat kulkeneet käsikädessä esimerkiksi 1990-luvulta lähtien tarkasteltuna; ajatus talouskasvun ja ekologisten vaikutusten irtikytkeä on kaukana todellisuudesta (Bauwens, 2021).

Kiertotaloutta pidetään usein ratkaisuna vihreän kasvun mahdollistamiseen. Kiertotalouden strategiat ovat kuitenkin ristiriidassa talouskasvun ja yritysten voittojen maksimoinnin periaatteiden kanssa. Suurin osa kiertotalouden sovellutuksista aiheuttavat yrityksille kustannuksia ja heikentävät voittomarginaaleja. Näin ollen talouskasvua tavoittelevassa taloudessa kiertotaloutta harjoittavat yritykset häviävät markkinoilla halvempia tuotteita tarjoaville, kiertotalousmallin vastaisesti toimiville yrityksille. (Bauwens, 2021.)

Bauwens (2021) katsoo kasvunjälkeisen talouskehityksen olevan tekijä, joka mahdollistaa kiertotalouden toteutumisen. Kasvunjälkeinen talous poistaisi kasvun välttämättömyyden ja kohdistaisi materiaalikierron niin inhimillisen hyvinvoinnin kuin ei-inhimillisen hyvinvoinnin edistämiseen. Yritystasolla kiertotalouden periaatteita tulisi tukea tuotteiden suunnittelun vanhenemisen kieltämisellä, asettamalla yritykset vastuuseen markkinoille tuottamiensa tuotteiden elinkaaren päättymisestä, sekä yrityksen suorituskyvyn mittaamisella ympäristökestävyyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin mittareilla.

4.1.1 Vakaan tilan talous

Taloustieteilijä Herman Daly esitteli 1970-luvulla ideansa nollakasvun taloudesta, jota hän nimitti vakaan tilan taloudeksi (*steady-state economy*). Mallin taustalla vaikuttavat Georgescu-Roegen termodynaaminen analyysi (1971), sekä Millin (1848) ajatukset, jotka innoittivat Dalya

käsitteen kehittämiseen. Vakaan tilan taloudessa talous nähdään ekosysteemien ja rajallisten resurssien sisällä toimivaksi osajärjestelmäksi. Näin ollen myös talouden täytyy jossain vaiheessa lakata kasvamasta eli talouden on pysyttävä vakaassa tilassa. Talous nähdään termodynaamisesti avoimeksi; taloudellinen toiminta ottaa luonnonvaroja ja energiaa ympäristöstään päästään takaisin jätteitä, sekä saasteita. (Fioramonti, 2024; Hofferbert, 2025.)

Vakaan tilan talouden teorian kolme perusperiaatetta on kestävä mittakaava, tehokas allokaatio ja oikeudenmukainen jakautuminen eli distribuutio. Luonnonmateriaalien ja energian käytön on pysyttävä planetaaristen rajojen sisällä eli taloudellisen toiminnan on oltava ekologisesti kestävä. Teoria vakaan tilan taloudesta onkin yksi keskeisimmistä ekologisen taloustieteen teorioista. (Pirgmaier, 2017.)

Kun luonnonvaroja ja energiaa ei voida käyttää aina enemmän ja enemmän, tulee jakautumisen kysymys tärkeään rooliin. Jakautumisella eli distribuutiolla tarkoitetaan sitä, miten resurssit jaetaan ihmisten kesken reilulla ja oikeudenmukaisella tavalla, pitäen eriarvoisuuden tason kohtuullisena. (Pirgmaier, 2017.)

Yksinkertaistaen vakaan tilan taloudessa on kyse luonnonvarojen käytön rajaamisesta ja luonnonvarojen tasapuolisesta jakamisesta tehokkaalla tavalla. Pirgmaier (2017) tarttuu näistä viimeisimpään eli allokatiivisen tehokkuuden periaatteeseen kritisoiden vakaan tilan talouden toistaen edelleen vallalla olevan uusklassisen taloustieteen ajatuksia. Sisällyttäessä aatteen markkinoiden allokatiivisesta tehokkuudesta tulee Pirgmaierin mukaan samalla sisällyttäneensä uusklassisen taloustieteen syvimmän ytimen mukaan vakaan tilan talouden kehukseen. Tehokkaan allokaation periaate antaa samalla hyväksynnän muille uusklassisen taloustieteen ajatuksille, kuten uusklassiselle yritysteorialle, rationaalisia taloudellisia päätöksiä tekevälle homo economicus -ihmiskuvalle, sekä uusklassiselle määritelmälle taloustieteen olemassaolon tarkoituksesta. Näin ollen teoria vakaan tilan taloudesta jättää uusklassisen taloustieteen puutteet edelleen voimaan ja johtaa "vanhan" eli uusklassisen taloustieteen ja "uuden" eli ekologisen taloustieteen välisiin ristiriitoihin. Pirgmaier kannustaa ekologista taloustiedettä irtaantumaan uusklassisen taloustieteen periaatteista, sillä ne ovat ristiriidassa ekologisen taloustieteen tavoitteiden kanssa.

O'Neill (2015) vertaili kymmenen vuoden ajanjaksolla 181 eri maata käyttäen 16 erilaista vakaasta tilasta kertovaa indikaattoria. Suurin osa maista ovat talouksia, jotka kasvavat biofysikaalisesti, mutta kaksikymmentä maata on saavuttanut varastojen ja virtojen osalta suhteellisen vakaan tilan. Japani nousee ainoana maana esille saavuttaen suhteellisen vakaan tilan seitsemän biofysikaalisen indikaattorin osalta. Tutkimuksessa ilmeni myös, että verraten

kasvaviin tai pieneviin talouksiin, biofysikaalisesti vakaammat taloudet ovat demokraattisempia ja tasa-arvoisempia, jonka lisäksi niiden kansalaiset ovat terveempiä ja onnellisempia.

4.1.2 Kohtuutalous

Kohtuutaloudella (*degrowth*) tarkoitetaan suunniteltua resurssien ja energian käytön vähentämistä tavalla, joka vähentää eriarvoisuutta ja parantaa hyvinvointia. Tuotannon vähentäminen tehdään aloilla, jotka ovat ekologisesti haitallisia ja yhteiskunnallisesti vähemmän tarpeellisia. Sen sijaan yhteiskunnallisesti merkittäviä aloja, kuten terveydenhuoltoa ja koulutusta, laajennetaan. Tuotantoa kohdistetaan edellä mainittujen lisäksi asumiseen ja liikenteeseen, ja pyritään siihen, etteivät inhimilliset perustarpeet tyydyttävät palvelut olisi kaupallisia. Materiaalien ja energiankulutuksen vähentäminen edistää nopeaa siirtymistä uusiutuviin energianlähteisiin, torjuu ilmastonmuutosta, palauttaa luonnon monimuotoisuutta ja saa taloudellisen toiminnan pysymään myös muiden planetaaristen rajojen sisällä. (Hickel, 2021.)

Kohtuutaloudessa tavoitellaan siis yhtäaikaista tuotannon supistamista ja hyvinvoinnin turvaamista. Vaikka usein toisin kirjoitetaan, kohtuutalouden ideana ei ole BKT:n pienentäminen, vaan siirtyminen kohti kestävyyttä ja tasapuolista hyvinvointia. Talouden hidastuminen on toki mahdollinen sivuvaikutus näihin tavoitteisiin pyrkimisessä (Kallis et al., 2018). Koska tuotannon vähentäminen voi johtaa BKT:n kasvun hidastumiseen tai BKT:n laskuun, tulee muutos toteuttaa oikeudenmukaisella ja turvallisella tavalla (Hickel, 2021).

Ranskankielisen käsitteen *D écroissance* englanninkielinen käännös usein on *degrowth*. Vaikkakin näissä kahdessa tutkimuskeskustelussa on paljon yhtäläisyyksiä, niitä ei pidä erehtyä sekoittamaan toisiinsa. Merkittävin ero näiden kahden tutkimuskeskustelun välillä on kysymys taloudellisen toiminnan vähentämisen tasosta. *D'écroissance*-kannattajat näkevät taloudellisen toiminnan jatkuvan vähentämisen välttämättömänä, kun taas *degrowth*-tutkijat näkevät vähentämisen tavoitteeksi stationaarisen talouden tilan. Herman Dalyn (1981, 1996) teoria vakaan tilan taloudesta kuvaa nykyistä käsitystä stationaarisesta taloudesta. (Engler et al., 2024.)

Taloukasvun aikakausi on joka tapauksessa päättymässä (Burgess et al., 2021). Taloukasvun hidastumisesta johtuvia ilmiöiden, ennustamattomien reaktioiden, poliittisten kamppailujen ja sopeutumisen jälkeen voi tapahtua siirtymä kohti jotain kohtuutaloutta muistuttavaa. Tällaista hallitsematonta siirtymää ei kuitenkaan tule nimittää siirtymäksi kohti kohtuutaloutta, eikä sitä tule tehdä kohtuutalouden nimissä (Kallis et al., 2018). Vaikka jotkin arvostelijat käyttivät COVID-

19-pandemian tuomaa lamaa hyväkseen kohtuutalouden kritisoimiseksi, on kohtuutalous monestakin eri näkökulmasta taloudellisen taantumien vastakohta (Hickel, 2021).

Kohtuutalouden ytimessä on suunniteltu tuotannon vähentäminen, eriarvoisuuden vähentäminen, hyvinvoinnin parantaminen ja ekologisten vaikutusten vähentäminen. Taantumien eivät ole suunniteltuja, eivätkä ne pyri mihinkään näistä lopputuloksista, päinvastoin. Kun kohtuutaloudessa pyritään vähentämään ekologisesti haitallisten ja yhteiskunnallisesti vähemmän tarpeellista tuotantoa, lama usein tekee toisinpäin. Esimerkiksi COVID-19-pandemian aikana julkiset palvelut kärsivät, kun samanaikaisesti osakkeiden arvossa nähtiin nousua. (Hickel, 2021.)

Taantumien johtavat massatyöttömyyteen ja eriarvoistavat ihmisiä. Sen sijaan kohtuutalous haluaa tuoda käytäntöön toimenpiteitä, joilla ehkäistään työttömyyttä ja jopa parannetaan työllisyyttä. Työpaikkatakuu, lyhennetty työviikko ja uudelleen koulutusohjelmat ovat esimerkkejä politiikkatoimista, joilla kohtuutaloudessa pyritään siirtämään työvoimaa pois taantuvilta aloilta. Eriarvoisuuden vähentämiseksi kohtuutalous näkee kansallisten ja globaalien tulojen jakamisen oikeudenmukaisemmalla tavalla tärkeäksi, esimerkiksi elinkustannukset kattavalla palkkauksella ja progressiivisen verotuksen avulla. (Hickel, 2021.)

Kohtuutalouden keskustelussa muistetaan, että tosiasiallisesti useiden köyhien maiden tulisi lisätä tuotantoaan inhimillisten perustarpeiden kohtaamiseksi. Samalla muistetaan, että karkeasti jaotellen globaali pohjoinen on vastuussa ylikulutuksesta ja ekokriisin aiheuttamisesta. Kohtuutalous on luonteeltaan antikolonialistinen, sillä talouden supistuminen globaalissa pohjoisessa antaa globaalin etelän talouksille mahdollisuuden siirtyä pois halpojen raaka-aineiden ja työvoiman tarjoamisesta globaalin pohjoisen käyttöön. Kohtuutalouden toimenpiteet rikkaissa maissa antaa globaalin etelän valtioille mahdollisuuden keskittyä kehityspoliittisiin uudistuksiin, kuten omavaraisuuden, itsemääräämisoikeuden ja ihmisten hyvinvoinnin parantamiseen. (Hickel, 2021.)

Varvarous ja kumppanit (2025) kritisoivat kohtuutalouden aluepoliittisen keskustelun keskittyneen liaksi kaupunkeihin. He katsovat tietynlaisen alueellisen tietoisuuden olleen kohtuutalouden tutkimuksessa mukana alusta alkaen ja kutsuvatkin tätä osa-aluetta kohtuutalouden aluepolitiikaksi. Katseiden kääntyminen kohti kaupunkeja on ollut suuntaus koko kestävyystieteen alalla, sillä kaupunkeja pidetään nykyään ongelman sijasta ratkaisuna kestävyyssiirtymässä. Varvarous ja kumppanit kuitenkin peräänkuuluttavat oikeudenmukaista ja tehokasta kohtuutalouden aluepolitiikkaa, jossa haetaan vastavuoroisia yhteyksiä kaupunkien ja maaseudun, kuten myös globaalin pohjoisen ja etelän välille.

4.1.3 Donitsitalous

Kate Raworthin kehittämä donitsitalouden (*doughnut economics*) kehys kuvaa visuaalisesti kestävän kehityksen kokonaisvaltaista visiota, jonka tavoitteena on turvallinen ja oikeudenmukainen tila kaikille ihmisille. Kirjaimellisesti donitsin muotoisen kehyksen ulkoreuna kuvaa planetaarisia rajoja eli biofysikaalisia rajoituksia. Sosiaalinen hyvinvointi täyttää donitsin keskiön eli kuvaa inhimillisten perustarpeiden tyydyttymisen tilannetta. Näin ollen donitsitaloudessa tavoitellaan inhimillisten perustarpeiden tyydyttymistä planetaaristen rajojen sisällä, häiritsemättä biofysikaalisia prosesseja. (Turner & Wills, 2022.)

Donitsitalouden tavoitteena on taata jokaiselle ihmiselle pääsy sosiaaliin perusrakenteisiin rikkomatta ekologisia rajoja. Tätä ekologista kattoa määritellään yhdeksän planetaarisen rajan avulla. Inhimillisiä perustarpeita tarkastellaan kahdestatoista näkökulmasta; koulutuksen, terveyden, ruoan, asumisen, veden, energian, verkostojen, työn ja tulojen, oikeudenmukaisuuden ja rauhan, sosiaalisen tasa-arvon, sukupuolten tasa-arvon, sekä poliittisen äänen. (Wahlund & Hansen, 2022.)

Donitsitalouden kehys on herättänyt kiinnostusta päätöksentekijöiden keskuudessa ja sillä on potentiaalia edistää kokonaisvaltaista lähestymistapaa kestävään kehitykseen liittyvässä suunnittelussa. Se haastaa talouskasvun paradigman yhdistäen sosiaaliset ja ekologiset vaatimukset taloudelliselle toiminnalle, sekä havainnollistaa visuaalisesti, miten ihmisten hyvinvointia ja biofysikaalisia järjestelmiä voidaan ylläpitää samanaikaisesti. (Turner & Wills, 2022.)

Donitsitalous kannustaa siirtymään bruttokansantuotteen mittaamisesta kohti monipuolisempia mittareita ja BKT:n irrottamista uusiutumattomista luonnonvaroista. Talouskasvun osalta tavoitellaan siirtymistä vähäkasvuiseen tai degrowth-talouteen. Rahoitusta halutaan ohjata vihreisiin ja sosiaalisesti hyödyllisiin innovaatioihin. Lisäksi donitsitaloudessa nähdään tarpeelliseksi tehdä verojärjestelmien uudistaminen, ohjata globaalit yritysverot köyhien maiden julkisten palveluiden parantamiseksi, sekä ohjata osa kehitysavusta suoraan köyhyydessä eläville ihmisille. (Wahlund & Hansen, 2022.)

Donitsitalouden kehyksen ei kuitenkaan ole tarkoitus olla valmis paketti erilaisia politiikkakeinoja ja ratkaisuja, vaan apuväline päätöksentekijöille ja suunnittelijoille. Donitsitalous auttaa hahmottamaan taloudellisia toimintoja ja sektoreita, jotka eivät edistä yhteiskunnan hyvinvointia tai ylittävät planetaarisia rajoja. (Wahlund & Hansen, 2022.)

Osassa kasvunjälkeisen talouden keskusteluissa donitsitalouden katsotaan olevan yksi vakaan tilan talouden sovellutuksista (esim. Fioramonti, 2024), osassa donitsitalous määritellään degrowth-ajatteluun liittyvänä käsitteenä (esim. Buser, 2024).

4.1.4 Hyvinvointitalous

Hyvinvointitalous (*wellbeing economy*) tavoittelee inhimillistä ja ekologista hyvinvointia. Kulutuksen, materiaalsen tuotannon ja kasvun sijasta hyvinvointitaloudessa ollaan kiinnostuneita erilaisista sosiaalisista ja ympäristöön liittyvistä tekijöistä, jotka toimivat ekologisen ja inhimillisen hyvinvoinnin peruslähtökohtina. Näitä pidetään hyvinvointitaloudessa talouskehityksen pääasiallisina tavoitteina. Luonnonvaroja, inhimillistä ja sosiaalista pääomaa suojellaan ja nähdään niiden merkitys kollektiiviselle hyvinvoinnille. Kasvun käsite määritellään moniulotteisena hyvinvoinnin lisääntymisenä, ei materiaalsen kulutuksen lisäämisenä. (Fioramonti et al., 2022.)

Hyvinvointitaloudessa koko kannattavuuden käsite määritellään uudelleen. Keskiössä on ympäristölle ja yhteiskunnalle aiheutuvien kustannusten ja haittojen minimointi, sekä korkeamman tason tavoitteiden maksimointi. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi terveyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Hyvinvointitaloudessa tunnistetaan, että ihmiset voivat olla tuotteliaita eri tavoin, ei pelkästään virallisessa työelämässä. Hyvinvoinnin näkökulmasta tarkasteltuna ihmiset voivat olla tuotteliaita kansalaisina, ystävinä, vanhempina tai esimerkiksi vapaaehtoisina. Kun bruttokansantuote huomioi ainoastaan virallisen markkinatalouden mukaisen työn, määritellään hyvinvointitaloudessa työksi mikä tahansa palkallinen tai palkaton työ inhimillisen ja ekologisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointitalous kannustaa tukemaan tällä määritelmällä tehtyä työtä talouspoliittisin keinoin. (Fioramonti et al., 2022.)

Hyvinvointitaloudessa tarkastellaan asioita, joita halutaan vähentää ja joita halutaan lisätä. Luonnonvarojen ja ekosysteemien kuluttamisen lisäksi materiaallinen talouskasvu vaikuttaa haitallisesti psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sekä sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Vaikka tuotantoketjuja saataisiin kestävämmiksi, aiheuttaa tuotannon kasvu pidempiä työaikoja ja enemmän jätettä. Hyvinvointitaloudessa katsotaan talouden kannalta haitallisiksi sellaiset tuotantoprosessit, joilla on negatiivisia vaikutuksia ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Sen sijaan esimerkiksi työ- ja yksityiselämän tasapainoa parantavat seikat tai työn laadun parantaminen ovat keinoja haluttuihin hyvinvointituloksiin. Näiden ominaisuuksien osalta hyvinvointitaloudessa nähdään useita yhtäläisyyksiä kohtuutalouden kanssa. Molemmissa teorioissa ollaan yhtä mieltä siitä, että kulutusta ja tuotantoa ei voida lisätä, kun taas

hyvinvointia voidaan parantaa yhtä aikaa bruttokansantuotteen pienentämisen kanssa. (Fioramonti et al., 2022.)

Pelkästään materiaalisen kulutuksen vähentäminen ei hyvinvointitalouden käsityksen mukaan edistä ekologista ja inhimillistä hyvinvointia. Tuotantotapoja tulee lisäksi muuttaa nostamalla esimerkiksi teknologia tärkeäksi osaksi kohti oikeudenmukaista ja hyvinvointiin pohjautuvaa siirtymää. Teknologisilla innovaatioilla, kuten 3D-tulostuksella, hajautetuilla yhteisöpohjaisilla uusiutuvan energian järjestelmillä ja avoimeen lähdekoodiin perustuvilla ohjelmistoilla pyritään haastamaan suuryrityksiä ja globaalien markkinoiden valta-asemaa. Hyvinvointitalouden tavoitteena on tukea pienyrityksiä, uusia ja disruptiivisia yrityksiä, sillä niiden nähdään monikertaistavan työllistymismahdollisuudet. (Fioramonti et al., 2022.)

Hyvinvointitaloudessa tarvitaan useiden erilaisten indikaattoreiden käyttöönottoa, jotta kokonaishyödyistä ja kokonaiskustannuksia voidaan laskea. Kysymykseksi indikaattoreiden määrittelyssä nousee esimerkiksi, mitkä ovat tupakan tai fossiilisten polttoaineiden negatiiviset vaikutukset hyvinvointiin. Hyvinvoinnin indikaattoreita löytyy runsaasti ja niitä voidaan käyttää hyvinvointitalouden tavoitteiden edistämiseksi. Esimerkiksi sosiaalisen edistyksen indeksi, aito edistyksen indikaattori, OECD:n Better Life Index ja useat kansainvälisten instituutioiden tuottamat luonnon-, inhimillisen ja sosiaalisen pääoman mittarit haastavat perinteistä suhtautumista talouskasvun tavoitteluun. (Fioramonti et al., 2022.)

Fioramonti ja kumppanit (2022) pitävät hyvinvointitaloutta yhtenä tehokkaimpana kehiksenä kasvun jälkeisten politiikkatoimien valtavirtaistamiselle niin kansallisella kuin globaalillakin tasolla. On olemassa näyttöä siitä, miten hyvinvointitalouden periaatteet ovat levinneet erilaisiin kulttuureihin ja eri maihin, saaneet kannatusta niin kansalaisten, yritysten kuin poliittisten päätöksentekijöiden keskuudessa. Hyvinvointitalouden hyvää sopivuutta poliittiseen päätöksentekoon voidaan selittää sen käsitteiden ja kielen mukautumiskyvyllä erilaisiin konteksteihin ja erilaisiin kulttuurisiin piirteisiin. Tätä seikkaa voidaan pitää hyvinvointitalouden kehiksen vahvuutena, vaikka se sisältää useita yhtenäisiä periaatteita muiden kasvunjälkeisten talousmallien teorioiden kanssa.

Yksi esimerkki hyvinvointitalouden sopivuudesta poliittiseen päätöksentekoon on Wellbeing Economy Governments -verkoston perustaminen ja sen toiminta. Foorumi perustettiin 2018 ja siihen kuuluu tällä hetkellä viisi kansallista hallitusta; Uusi-Seelanti, Skotlanti, Islanti, Wales ja Suomi. Useat muut valtiot niin globaalissa pohjoisessa kuin globaalissa etelässäkin ovat osoittaneet kiinnostusta liittyä verkostoon. (Fioramonti et al., 2022.)

Hyvinvointitalouden ympärillä on käyty debattia siitä, edustaako hyvinvointitalous tosiasiallisesti kasvunjälkeistä ajattelua. Hayden (2024) analysoi edellä mainittuun WEGo-verkostoon kuuluvien maiden sitoutumista hyvinvointitalouden periaatteisiin ja niiden edistämistä käytännön toimenpitein. Hän tiivistää havaintonsa todeten, etteivät WEGo-jäsenmaat tai toiminnassa mukana oleva Kanada, ole luopuneet talouskasvun tavoittelusta ydintavoitteenaan. Maat näyttävät käyttävän hyvinvointitalouden ajatuksia keinoina tavoitella erilaisia versioita osallistavasta ja kestävästä kasvusta. Kuitenkin maiden toiminnassa on nähtävissä askeleita kohti kasvunjälkeistä viitekehystä, jopa varsinaista talouskasvun vähättelyä. Bruttokansantuotetta haastava beyond GDP-ajattelu näkyy hyvinvoinnin ja vaurauden mittaamisena erilaisin indikaattorein ja maat ovat ottaneet näitä indikaattoreita mukaan päätöksentekoon

Jäsenmaista, Kanada mukaan lukien, Wales on ottanut eniten askeleita kohti kasvunjälkeistä taloutta. Vaikkakin maan hallitus on edelleen ilmeisen kiinnittynyt talouskasvun tavoitteluun, on joissain keskeisissä hallituksen painopisteitä ohjaavissa asiakirjoissa pidättäydytty talouskasvun mainitsemisesta. Myöskään laki tulevien sukupolvien hyvinvoinnista ei sisällä mainintoja talouskasvusta. Näitä tekoja voidaan tulkita askeleiksi kohti kasvunjälkeistä aikaa. (Hayden, 2024.)

4.2 Kasvunjälkeisen talouden keskeiset arvot ja periaatteet

Eurooppalaisista 60,5 prosenttia yhteensä 34 eri maassa kannattaa siirtymistä kohti kasvunjälkeistä aikaa. Siirtymisen toteuttamiseksi on tärkeää ymmärtää, mitkä ovat suurimmat kynnyskysymykset siirtymisen hyväksymisessä ja mitkä siirtymästrategiat ovat helpoimmin hyväksyttävissä ja kenen näkökulmasta. (Paulson & Büchs, 2022.)

Kollektivismi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, osallisuus ja vallan jakaminen, sekä harmonia luonnon ja ihmisen välillä ovat kasvunjälkeisen kehityksen sosiokulttuurisia ydinarvoja. Taloudellista toimintaa ohjaa riittävyyden periaate. Hyvinvointia määritellään ja tavoitellaan eudaimonisen onnellisuuden ja inhimillisten tarpeiden tyydyttymisen kautta. Sen sijaan neoliberalistinen, kapitalistinen yhteiskunta arvottaa individualismia, hierarkiaa, materialismia ja meritokratiaa korkealle. Luonnon ja ihmisen välisen suhteen osalta kapitalistisessa taloudessa ihmistä pidetään luonnon hallitsijana ja taloudellisen toiminnan tehtävänä pidetään kasvun tavoittelua. (Paulson & Büchs, 2022.)

Kasvunjälkeisten periaatteiden kannattajat pitävät postmaterialismia, kollektivismia ja ympäristönsuojelua tärkeinä arvoina. Vaikka ympäristönsuojelu on yksi tärkeimmistä arvoista

kasvunjälkeisen kehysten kannattajille, se ei kuitenkaan yksin ole riittävä peruste laajemman hyväksynnän saavuttamiselle, sillä ympäristönsuojelu arvona ei välttämättä johda myös kollektivismiin ja postmaterialismiin kannattamiseen. Näitä arvoja ja kasvunjälkeisen talouden kehystä kannatetaan vähiten heikoimmassa asemassa olevien ihmisten keskuudessa.

Heikommassa asemassa olevien ihmisten osalta tulisi painottaa kasvunjälkeisen talouden muita arvoja; tulojen ja varallisuuden uudelleenjakoa, sekä heikoimmassa asemassa olevien ihmisten elinolojen ja mahdollisuuksien parantamista. Samanaikaisesti korkean tulotason henkilöt antavat heikommin tukea tulojen tasa-arvoisemmalla jakamisella ja kollektivistisille arvoille. Tämä ristiriita heikommassa asemassa olevien ihmisten ja hyvin toimeentulevien ihmisten arvoissa voi olla haasteena kasvunjälkeisten politiikkatoimien toteuttamiselle.

(Paulson & Büchs, 2022.)

Arvoristiriitojen tasoittamiseksi ja asteittaiseksi siirtymiseksi kohti kasvunjälkeistä taloutta, olisi mahdollista käyttää jo olemassa olevaa tukea tietyille siirtymistä edistävälle toimenpiteille.

Esimerkiksi tuotteiden hiilidioksidimerkinnot, hiilivero ja hiilen hinnoittelu saavat toimenpiteinä kannatusta, sillä ne yhdistävät ympäristönsuojelun hallitseviin arvoihin, kuten yksilön valinnanvapauteen. Eurooppalaisen arvoja kartoittavassa tutkimuksessa (European Values Study, 2017) vastaajista 81 prosenttia kannatti tuloerojen vähentämistä. Tätä arvoa ilmentää esimerkiksi kannatus superrikkaiden verottamiselle ja veronkiertäjien sakottamiselle, sekä kansainväliset aloitteet vähimmäisyrittäjäveron laatimiselle. Koska poliittista vastustusta on odotettavissa varakkailta ihmisiltä, voisi paikallisemman tason yhteisöhankeet tutustuttaa ihmisiä kasvunjälkeisen kehysten tarjoamiin hyvinvointietuihin, joita sitten kansalliset ja kansainväliset toimenpiteet lähtisivät laajentamaan. (Paulson & Büchs, 2022.)

Verraten tämänhetkisiin politiikkakeinoihin Euroopassa, on kasvunjälkeisen talouden periaatteet tulojen ja vaurauden uudelleenjaosta, materiaalien kulutuksen vähentämisestä, planetaaristen rajojen sisällä pysymisestä, sekä sosiaalisen hyvinvoinnin etusijalle asettamisesta kansainvälisiä ja kansallisia muutoksia vaativia toimenpiteitä. Nämä periaatteet ovat ristiriidassa kapitalistisen ja uusliberalistisen talouden tavoitteiden kanssa. Kuitenkin osa kasvunjälkeisen talouden arvoista on lähellä nykyistä tilannetta Euroopassa; esimerkkeinä paikallinen talous ja yhteisön rakentaminen. (Paulson & Büchs, 2022.)

4.3 Inhimillinen hyvinvointi

Jatkuvan talouskasvun tavoittelu ei ole hyödyllistä sosiaalisesta näkökulmasta. On todettu, että tietyn tulotason jälkeen ihmisten hyvinvointi ei enää kasva, vaikka talous jatkaisi kasvuaan

(Kallis et al., 2025). Kuitenkin tulotason nousu korreloi vahvasti hiilidioksidipäästöjen ja energiankulutuksen kanssa (Steineberger, 2020).

Korkean tulotason valtiot ovat ohittaneet jo pitkän aikaa sitten pisteen, jossa BKT:n nousu ja hyvinvointi ovat lähteneet eri poluille (Hickel, 2022, 28). Niinsanotun onnellisuus-tulo-paradoksin mukaan ihmisten itse arvioima subjektiivinen hyvinvointi korreloi tulotason kanssa tietyn aikaa, mutta pidemmällä aikavälillä (10 vuotta tai enemmän) tulojen kasvu ja koettu onnellisuus eivät ole yhteydessä toisiinsa. Teoria on nimetty havaitsijansa mukaisesti Easterlin paradoksiksi (Fanning & O'Neill, 2019). Korrelaatiota hyvinvoinnin ja tulojen välillä on selitetty myös koetulla eli subjektiivisella sosioekonomisella asemalla yhteiskunnassa (Kraft & Kraft, 2023).

Hickel (2022, 28) ei pidä BKT:n ja hyvinvoinnin toisistaan irtaantumista yllättävänä.

Nykymuotoinen kapitalistinen talous on riippuvainen kasvusta. Jos talouskasvua ei tapahdu suunnitellusti, nykymuotoinen talous kohtaa taantuman; tulee työttömyyttä ja velat kasaantuvat. Bruttokansantuotteen kasvun tai määrän sijasta on olennaista tarkastella sisältöä eli mitä tuotetaan ja miten tulot jakaantuvat. Myös Kallis ja kumppanit (2018) korostavat tasa-arvon osuutta hyvinvoinnin edistämisessä tietyn BKT-tason jälkeen. Kasvattaakseen ihmisten hyvinvointia, korkean tulotason maiden ei tarvitse tavoitella talouskasvua, vaan uudelleenorganisoida talous inhimillisen hyvinvoinnin tavoitteiden ympärille pääomien kasautumisen sijasta (Hickel, 2022, 28).

Tulojen tasaisemman jakautumisen puolesta argumentoivat myös Oishi & Kesebir (2015). He havaitsivat kahdesta 34 valtion kattavasta aineistosta, että Easterlin paradoksia voidaan osittain selittää tulojen ja talouskasvun epätasaisella jakautumisella. Tämä voi selittää, miksi joissain valtioissa talouskasvu ja onnellisuus kulkevat käsi kädessä ja toisissa ei. Jotta kansalaisten onnellisuutta ja tyytyväisyyttä voidaan lisätä, täytyy vaurauden jakautua oikeudenmukaisemmin. Toisin sanoen pelkkä talouskasvun tavoittelu ei riitä.

Kansainvälisten suhteiden tutkimus osoittaa globaalien elintarvikeongelmien takana olevan institutionaaliset järjestelyt. Nälkään liittyvä rakenteellinen epäoikeudenmukaisuus jää kuitenkin huomaamatta maatalouden keskittyessä talouskasvuun. Samaan aikaan globaalin talouden rakenteet pitävät maataloustyöntekijät köyhinä. Nälättömän maailman saavuttaminen vaatii elintarviketuotantojärjestelmän uudistamista kasvun jälkeisen talouden periaattein. Kasvunjälkeisten maatalous- ja elintarvikejärjestelmien periaatteita ovat riittävyys, ekologinen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus, jaettu vauraus, huolenpito, sekä kestävyys ja monimuotoisuuden vaaliminen. (Raina & Kachroo, 2024.)

4.4 Politiikkatoimet ja mallinnus

Sävyeroista huolimatta kasvunjälkeisen talouden teorialat pitävät neljää poliittista tavoitetta keskeisinä niin globaalilla kuin kansallisellakin tasolla; (1) verotuksen painotusta tulojen sijasta varallisuuteen ja kulutukseen, (2) taloudellisen toiminnan, erityisen raskaan teollisuuden, keskittämistä globaalilta tasolta takaisin kansalliselle tasolle (3) bruttokansantuotteen korvaamista muilla indikaattoreilla ja (4) työmarkkinauudistuksia paremman tasapainon saavuttamiseksi. (Fioramonti, 2024.)

Kasvunjälkeisen talouden keskeisiä politiikkakeinoja ovat työaikavähennykset, työtakuu, yleiset peruspalvelut, sekä toimeentulo ilman ehtoja (perustulo). Näitä ja muita kasvunjälkeisen talouden politiikkatoimia on testattu kahdella merkittävällä ekologisen taloustieteen mallinnuksella (LowGrow SFC ja Eurogreen). Molemmat mallit osoittavat, että matalampi talouskasvu johtaa parempiin tuloksiin ilmastovaikutusten osalta. Malleissa käytetään mukana myös esimerkiksi hiiliveroa ja luonnonvaraveroa. (Fioramonti, 2024; Kallis et al., 2025.)

Kasvunjälkeisessä taloudessa verotusta pyritään muuttamaan sellaiseksi, että se ottaa huomioon tuotannon positiivisia ja negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Raskaampi verotus nähdään aiheelliseksi tuotannolle, jolla on haitallisia vaikutuksia ekosysteemeille ja kansanterveydelle. Sen sijaan kevyempää verotusta halutaan tuotantoprosesseille, jotka ovat sosiaalisesti hyödyllisiä ja regeneratiivisia. (Kallis et al., 2025.)

Ilmastovaikutusten lisäksi hyvät sosiaaliset tulokset ovat mahdollisia oikeilla politiikkatoimilla. Esimerkiksi työllisyyden ylläpitämiseksi työajan lyhentäminen ja siirtyminen työvoimavaltaisille aloille pääomavaltaisilta sektoreilta on havaittu toimiviksi keinoiksi. Eriarvoisuutta vähentäviä keinoja ovat työtakuu ja tulonsiirtojen lisäykset, kuten yleinen perustulo. Mallinnuksissa julkisen velan määrä kasvaa, mutta samaan aikaan kotitalouksien velka puolestaan vähenee. (Kallis et al., 2025.)

Kuten edellä mainittiin, perustulo on yksi eriarvoisuutta vähentävä politiikkakeino. Perustulo irrottaa toimeentulon työllisyydestä, korvaa palkaton hoivatyö, poistaa etuusjärjestelmiin liittyvää byrokratiaa ja ihmisten leimaantumista, sekä mahdollistaa ihmisten osallistumista palkattomiin ja luoviin toimintoihin. Perustulon osalta on esitetty huolta, kasvavatko ympäristövaikutukset, jos tuloja käytetään aineelliseen kulutukseen. Jos perustuloa rahoitetaan varallisuus- ja tuloveroilla, on pelkona palkkojen aleneminen ja vuokrien nousu. Lisäksi, jos tulo- ja varallisuusveroja käytetään perustulon kattamiseen, on sen argumentoitu johtavan edelleen talouskasvuriippuvuuteen. (Kallis et al., 2025.)

Työllisyyden ylläpitämisen lisäksi lakisääteinen työajan lyhentäminen on merkittävä keino päästöjen vähentämiseksi, mutta myös elämänlaadun parantamiseksi. Viikoittaisen tai vuosittaisen työajan lyhentäminen tuo terveyshyötyjä ja hyvinvointia, jakaa organisaatiossa saavutettuja tuottavuushyötyjä työvoimalle, sekä vähentää ympäristöpaineita. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan pidempi työaika on yhteydessä korkeampiin hiilidioksidipäästöihin bruttokansantuotteen kautta, mutta myös siitä riippumatta. Jälkimmäisen osalta arvellaan, että ihmiset kompensoivat vähentynyttä vapaa-aikaa hiili-intensiivisemmillä elämäntavoilla. Toisaalta työajan vähennysten pelätään myös lisäävän ympäristövaikutuksia, jos lisääntynyttä vapaa-aikaa käytetään resurssi-intensiivisillä tavoilla. (Fitzgerald et al., 2018 & Kallis et al., 2025.)

Lakisääteisiä työajan vähennyksiä voi toteuttaa pitämällä tuntipalkkaa tai kuukausipalkkaa vakiona. Jos tuntipalkkaa pidetään vakiona työajan lyhentyessä, voi työntekijöiden ostovoima heikentyä. Samanlaista huolta ei kuitenkaan esiinny, jos työntekijöiden kuukausipalkka pysyy vakiona työajan lyhentyessä. Toisaalta nousevat työvoimakustannukset voi johtaa organisaatiot vähentämään työvoimaa, mikä taas johtaa työttömyyden kasvuun. (Kallis et al., 2025.)

Työtakuulla tarkoitetaan pääsyä koulutuksen piiriin tai mahdollisuutta työllistyä välttämättömien julkisen sektorin työtehtävien pariin. Työtakuu on keino vähentää syrjäytymistä, köyhyyttä ja tahatonta työttömyyttä. Samalla se on keino, jolla voi ohjata työvoimaa yhteiskunnallisesti ja ympäristöllisesti merkityksellisiin työtehtäviin, sekä keino työolojen ja palkkojen parantamiseksi laajemmalla tasolla. Jos julkisomisteisia tuotantovälineitä tai julkisen sektorin tarjoamia työmahdollisuuksia on vähäisesti, on esimerkiksi valtion mahdollisuudet heikentyneet työvoiman suuntaamiseen yhteiskunnallisesti hyödyllisiin tehtäviin. Joissain maissa valtiolla työskenteleminen voidaan kokea epäsuosituksi vaihtoehdoksi. Työtakuun osalta on keskusteltu, voiko korkeammat palkkatasot stimuloida talouskasvua tai johtaa työvoiman karsimiseen. (Kallis et al., 2025.)

Kaikille taattu, ilmainen tai osittain maksullinen pääsy peruspalveluihin vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä ja jakaa palveluiden saatavuutta varmistaen ihmisarvoisen elämän vähimmäisedellytykset kokonaistuotannon vaihteluista riippumatta. Yleisillä peruspalveluilla tässä tarkoitetaan pääsyä koulutuksen, terveydenhuollon, hoivan ja liikenteen, sekä ruoan ja asumisen piiriin. Jos jonkin edellä mainitun palvelun saaminen edellyttää varallisuuden tarkastamista, on esitetty huolta ihmisten leimautumisesta. (Kallis et al., 2025.)

Muita kasvunjälkeisen talouden tutkimuksessa ehdotettu politiikkatoimia ovat enimmäistulo, varallisuusvero, valtion mahdollisuus rahanluomiseen, bruttokansantuotteen korvaaminen

toisella mittarilla, fossiilisten polttoaineiden käytön rajoittaminen ja asteittainen lopettaminen, hiilivero, sekä julkinen investointiohjelma oikeudenmukaisen ilmastosiirtymän saavuttamiseksi. (Kallis et al., 2025.)

Enimmäistuloa tai enimmäispalkkaero voidaan soveltaa tietyn organisaation sisällä tai koko yhteiskunnan sisällä. Se on yksi useista eriarvoisuutta vähentämistä keinoista, samalla vähentää tarpeetonta tuotantoa ja kulutusta, vähentää rikkaiden ostovoimaa ja vähentää ympäristövaikutuksia. Enimmäistulon tai enimmäispalkkaeron osalta on esitetty huolta veronkierron mahdollistumisesta, sekä osaavan, korkeapalkkaisen, työvoiman maastamuutosta. Varallisuusveron vaikutuksen ovat enimmäistulon kaltaiset; eriarvoisuuden vähentyminen ja varallisuuden tasaisempi jakautuminen. Myös varallisuusveron osalta pelätään pääoman pakenemista, sekä veronkierron lisääntymistä. Toisaalta varallisuusvero antaa mahdollisuuksia käyttää varoja ekologisesti ja sosiaalisesti hyödyllisten toimintojen edistämiseen. (Kallis et al., 2025.)

Myös valtion mahdollisuus luoda rahaa mahdollistaisi julkiselle taloudelle keinoja edistää sosiaalisesti ja ympäristön näkökulmasta tärkeitä hankkeita. Tämä velaton raha ei vaadi talouskasvua rahan takaisinmaksamiseksi. Inflaation hillitsemiseksi käytetään finanssi- ja veropolitiikkaa, vaikkakin inflaation hillitsemisen vaikeudesta on esitetty huolta. Huolta on esitetty myös rahan luonnin luoman vallan väärinkäytöstä, esimerkiksi ympäristölle haitallisten toimenpiteiden rahoittamisesta. (Kallis et al., 2025.)

Fossiilisten polttoaineiden käytön asteittain lopettaminen, esimerkiksi säännöstelemällä maittain, on yksi kasvunjälkeisen talouden politiikkakeinoista. Debattia tähän liittyen on syntynyt fossiilisten polttoaineiden käytön valvontaan ja rajoitusten täytäntöönpanoon liittyen. Esimerkiksi sitovan kansainvälisen sopimuksen saavuttaminen on argumentoitu olevan epätodennäköistä. Yksi keino hiili-intensiivisistä toiminnoista irtaantumiseksi on hiilivero eli hiilidioksidipäästöjen verottaminen. Hiilivero kohdistuisi myös tuontitavaroihin ja tulot palautettaisiin yleisinä osinkoina. Sen nähdään olevan päästöjen vähentämisen tasapuolisemman jakautumisen ja konfliktien ehkäisemisen osalta hyvä keino verrattuna esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden maakohtaiseen rajoittamiseen. Hiiliveron osalta on esitetty, että toimiakseen sen tulee olla erittäin korkea. Toisaalta joillekin hiili-intensiivisille toiminnoille on tarjolla vähäisesti korvaavia vaihtoehtoja. (Kallis et al., 2025.)

4.5 Beyond GDP

Vaikkakin bruttokansantuote on vakiinnuttanut paikkansa kansantalouden mittarina, sillä on kansantalouden tavoitteita ja toimenpiteitä vääristävä vaikutus. Se ei ole hyvinvoinnin mittari, eikä se ota huomioon kulutuksen ja tuotannon kasvun aiheuttamaa arvon menetystä sosiaalisesta vaikutusten tai ympäristön näkökulmasta. Kasvunjälkeisessä taloudessa BKT ehdotetaan korvattavaksi hyvinvointia ja kestävyttä mittaavilla indikaattoreilla, jolloin politiikkatoimet suuntautuvat edistämään juurikin hyvinvoinnin ja kestävyiden tavoitteita. Johtuen BKT:n vakiintuneesta asemasta, tarvitaan vahva episteeminen yhteisö tukemaan vaihtoehtoisia indikaattoreita. (Fioramonti, 2024 & Kallis et al., 2025.)

Taloukasvun näkökulmaa on erityisesti viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana tullut haastamaan nopeasti kasvanut joukko vaihtoehtoisia talousmittareita joko täydentämään tai korvaamaan bruttokansantuotetta. YK:n asettamat kestävän kehityksen tavoitteet ovat ehkäpä eniten maailmanlaajuista kannatusta saanut aloite Beyond GDP -ajattelusta. Agenda 2030 toimintaohjelma sisältää 17 kestävän kehityksen tavoitetta ja 231 indikaattoria. Vaihtoehtoisten mittareiden runsas määrä, sekä historian osoittama tarve mittareiden yhdenmukaistamiselle ja institutionalisoinnille on osoittanut välttämättömäksi yhdistää nämä erilaiset Beyond GDP -aloitteet. (Jansen et al., 2024.)

5 Tulokset

5.1 Kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan kanssa

Kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan, sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Sosio-ekologinen järjestelmä käsitteenä yhdistää ekologiset ja sosioekonomiset ulottuvuudet (Arnaiz-Schmitz et al., 2023), pitäen sisällään monimutkaisen vuorovaikutusten verkoston yhteiskunnan, talouden ja luonnon välillä (Li et al., 2020). Kasvunjälkeisessä taloudessa tunnistetaan tämä sama vuorovaikutusten verkosto ja talouden rooli yhteiskunnallisten ja ekologisten tavoitteiden toteuttajana; tavoitteena on ihmisten perustarpeiden kohtaaminen ja korkean hyvinvoinnin tuottaminen planetaaristen rajojen sisällä (Kallis et al., 2025). Kasvunjälkeisyydellä viitataan yhteiskuntiin, jotka kykenevät vastaamaan inhimillisiin tarpeisiin planetaaristen rajojen sisällä ilman bruttokansantuotteen kasvattamisen tavoittelua (Kallis et al., 2025).

Sosio-ekologinen resilienssi lähestymistapana määrittelee ihmisten, yhteiskuntien, kulttuurien ja talouden olevan sosio-ekologisen järjestelmän osia biosfäärin sisällä. Se korostaa yhteyttä ihmisen hyvinvoinnin ja biosfäärin elämää ylläpitävän kyvyn välillä (Folke, 2016; Folke et al., 2016). Sosio-ekologisten järjestelmien resilienssi tunnistaa ihmisen hyvinvoinnin olevan kaikilta osin riippuvainen biosfäärin resilienssistä (Folke et al., 2016). Myös kasvunjälkeinen talous pitää ekologista näkökulmaa lähtökohtana kaikelle taloudelliselle ja yhteiskunnalliselle toiminnalle. Inhimillisten perustarpeiden täyttäminen täytyy tapahtua planetaaristen rajojen sisällä, häiritsemättä biosfysikaalisia prosesseja (Turner & Wills, 2022). Kasvunjälkeisessä taloudessa halutaan merkittävästi vähentää ekologisia vaikutuksia nykyisestä (Hickel, 2021) ja tavoitellaan yhtäaikaista ekologista ja inhimillistä hyvinvointia (Fioramonti et al., 2022). Toisinsanoen taloudellisen toiminnan on oltava ekologisesti kestävä (Pirgmaier, 2017).

Ihmiset, yhteiskunnat, talous, kulttuurit ja yhteisöt eivät ole pelkästään vuorovaikutuksessa biosfäärin kanssa, vaan myös muovaavat sitä paikallisella ja globaalilla tasolla (Folke et al., 2016). Tämä yhteiskunnan ja talouden toimijuuden tunnistaminen on yhteistä kasvunjälkeisen talouden ja sosio-ekologisten järjestelmien käsitteissä. Kuten edellä mainittiin, kasvunjälkeisessä taloudessa tavoitellaan ekologisten vaikutusten vähentämistä ja ekologista hyvinvointia. Se kertoo talouden toimijuudesta suhteessa biosfääriin; taloudellisen toiminnan haitalliset vaikutukset biosfäärin toiminnalle tunnistetaan ja taloudellisella toiminnalla pyritään yhtäaikaaisesti sekä inhimilliseen että ekologiseen hyvinvointiin.

5.2 Taloudellisen resilienssin tutkimisesta kohti sosio-ekologisen resilienssin tutkimusta

Sosio-ekologisen resilienssin tutkimuksessa keskitytään sosiaalisten, taloudellisten ja ekologisten järjestelmien väliseen dynamiikkaan (Scown et al., 2023). Yhtä resilienssin osaluuetta vahvistavat toimenpiteet voivat heikentää muita ja vaikuttaa negatiivisesti koko sosio-ekologisen järjestelmän resilienssiin. Vaikka ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten järjestelmien resilienssiä on tutkittu erikseen, tarvitaan koko järjestelmän laajuista resilienssiä ja tutkimusta (Li et al., 2020).

Vaikka taloudellista resilienssiä tutkitaan erikseen, se ei ole sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta hyödyllistä tai mielekästä. Taloudellisen resilienssin vahvistaminen omana osaluueenaan voi heikentää muiden osajärjestelmien resilienssiä ja olla haitallista kokonaisuuden eli sosio-ekologisen järjestelmän näkökulmasta. Kuten edellisessä luvussa todettiin, talous on osa sosio-ekologista järjestelmää ja eri osa-järjestelmien välistä monimutkaista vuorovaikutusten verkostoa. Näin ollen tarvitaan taloudellisen resilienssin tutkimisen sijasta kokonaisuuden eli sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin tutkimusta.

Resilienssin hallitsemiseksi täytyy tunnistaa, mitkä muuttujat määräävät järjestelmän tilan sen muuttuessa. Jotta järjestelmä ei siirtyisi ei-toivottuun tilaan, tulee tunnistaa keskeiset kynnysarvot. Myös kestävyys kannalta on kiireellistä tunnistaa ja kvantifioida kriittiset kynnysarvot sosio-ekologisissa järjestelmissä. Rockströmin ja kumppaneiden vuonna 2009 määrittelemät planetaariset rajat ovat esimerkki näistä edellä mainituista kynnysarvoista. (Xu et al., 2015.)

Planetaariset rajat ovat keskeiset kasvunjälkeisen talouden kirjallisuudessa ja ne ovat esimerkki myös resilienssitutkimuksen käyttämistä kynnysarvoista. Näin ollen planetaariset rajat ovat yksi esimerkki siitä, miten taloutta voidaan tarkastella osana sosio-ekologista resilienssiä.

Planetaaristen rajojen esimerkki kertoo siitäkin, että kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen resilienssin käsitteen ja sen keskeisimpien tutkimuskysymysten kanssa.

Planetaaristen rajojen lisäksi kestävyys on kasvunjälkeisen talouden ja sosio-ekologisen resilienssin keskeisimpiä lähikäsitteitä. Kuten edellä mainittiin, kestävyys kannalta on kiireellistä tunnistaa kriittiset kynnysarvot sosio-ekologisissa järjestelmissä (Xu et al., 2015). Kasvunjälkeisessä taloudessa vaalitaan kestävyttä (Raina & Kachroo, 2024).

Bruttokansantuotetta on ehdotettu korvattavaksi hyvinvointia ja kestävyyttä mittaavilla indikaattoreilla, jolloin politiikkatoimet suuntautuisivat edistämään hyvinvoinnin ja kestävyys tavoitteita (Fioramonti, 2024 & Kallis et al., 2025.). Molemmissa tutkimuskeskusteluissa kestävyys on keskeinen tutkimusta ja indikaattoreiden kehittämistä ohjaava tavoite.

5.3 Kasvunjälkeinen talous osana resilienttiä sosio-ekologista järjestelmää

Kohdatessaan sisältä tai ulkoa tulevan muutoksen, mutkikkaat järjestelmät joko sietävät sitä, sopeutuvat siihen tai muuntautuvat toisenlaiseksi järjestelmäksi. Nämä kolme vaihetta muodostavat resilienssi-käsitteen eli muutossietoisuuden perustan (Soininen et al., 2022, 112.). Sosio-ekologisella resilienssillä viitataan muutoksen määrään, jonka järjestelmä voi kohdata pysyen laadullisesti samassa tilassa, sekä järjestelmän kykyyn itseorganisoitua, oppia ja sopeutua. Muutoksesta tai häiriöstä selviytymiseksi järjestelmän täytyy ylläpitää rakennettaan ja toimintojaan, mutta sosio-ekologinen resilienssi painottaa erityisesti innovointia, itseorganisoitumista, muunneltavuutta, monimuotoisuutta, redundanssia, sekä oppimis- ja sopeutumiskyvyn lisäämistä. (Scown et al., 2023; Nüchter et al. 2021; Quinlan et al. 2016; Xu et al. 2015.)

Sosio-ekologisen resilienssin hallinnassa tavoitellaan toiminnan takaamista monenlaisissa olosuhteissa ja pitkällä aikavälillä (Scown et al., 2023). Tunnistettuja sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä vahvistavia toimenpiteitä ovat monimutkaisten adaptiivisten järjestelmien ajattelun edistäminen, monikeskuksisen hallintotavan suosiminen, osallistumisen edistäminen, hitaiden muuttujien, takaisinkytkentöjen ja yhteyksien hallinta, sekä edellä mainittujen seikkojen mukaisesti monimuotoisuuden, redundanssin ja oppimisen ylläpitäminen ja edistäminen (Folke et al., 2016).

Kasvunjälkeisen talouden keskiössä on ihmisten perustarpeiden kohtaaminen ja korkean hyvinvoinnin tuottaminen planetaaristen rajojen sisällä (Kallis et al., 2025.) Keskeisiä periaatteita ovat muun muassa riittävyys, sosiaalinen ja ekologinen oikeudenmukaisuus, huolenpito, kestävyys ja monimuotoisuuden vaaliminen, tulojen ja vaurauden uudelleenjakoa, materiaalisesta kulutuksesta vähentäminen, sekä sosiaalisen hyvinvoinnin etusijalle asettaminen (Paulson & Büchs, 2022; Raina & Kachroo, 2024). Kollektivismi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, osallisuus, vallan jakaminen, sekä harmonia ihmisen ja luonnon välillä ovat tärkeimpiä kasvunjälkeisen talouden keskustelussa vallitsevia arvoja (Paulson & Büchs, 2022).

Keskeisiä tavoitteita ja periaatteita tavoitellaan kasvunjälkeisessä taloudessa verotuksen painottamisella tulojen sijasta varallisuuteen ja kulutukseen, palauttamalla taloudellista

toimintaa, erityisen raskasta teollisuutta, globaalilta tasolta takaisin kansalliselle tasolle, korvaamalla bruttokansantuotteen muilla indikaattoreilla, sekä työmarkkinauudistuksilla paremman tasapainon saavuttamiseksi (Fioramonti, 2024). Keskeisiä politiikkakeinoja ovat työaikavähennykset, työtakuu, yleiset peruspalvelut, sekä toimeentulo ilman ehtoja (perustulo) (Kallis et al., 2025).

Osana resilienttiä sosio-ekologista järjestelmää kasvunjälkeisen talouden täytyy sietää häiriöitä ja muutoksia, sopeutua niihin tai kyetä muuntautumaan laadultaan toisenlaiseksi sosio-ekologisen järjestelmän muuntautuessa. Muutoksista tai häiriöistä selviytymiseksi talouden täytyy osana sosio-ekologista järjestelmää ylläpitää toimintojaan ja rakenteitaan, mutta ennen kaikkea kyetä oppimiseen, sopeutumiseen ja innovointiin. Talouden tulee osana sosio-ekologista järjestelmää kyetä itseorganisoitumaan, sekä edistää monimuotoisuutta, redundanssia ja järjestelmän muunneltavuutta.

Sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta kasvunjälkeisen talouden tulee taata toimintansa monenlaisissa olosuhteissa ja pitkällä aikavälillä. Kasvunjälkeinen talous voi rakentaa sosio-ekologisen järjestelmän resilienssiä edistämällä monikeskuksista hallintotapaa ja osallistumista, redundanssia, monimuotoisuutta ja oppimista, sekä hitaiden muuttujien, takaisinkytkentöjen ja yhteyksien hallintaa. Lisäksi kasvunjälkeinen talous voi vahvistaa sosio-ekologisen järjestelmän resilienssiä edistämällä monimutkaisten, adaptiivisten, järjestelmien ajattelua.

6 Pohdinta

6.1 Kasvunjälkeinen talous sosio-ekologisen resilienssin edistäjänä

Ylittämällä kriittisiä sosioekologisia kynnysarvoja, jatkuva talouskasvu heikentää ekosysteemipalveluita, joista ihmiset ja kaikki muut lajit ovat riippuvaisia. Näin ollen keskeiseksi taloudelliseksi tavoitteeksi on talouskasvun sijasta ehdotettu nykyisen sosioekologisen järjestelmän resilienssin säilyttämistä (Farley et al., 2016). Tutkimukseni tulokset ehdottavat, että kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan, sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Lisäksi tutkimukseni tulosten mukaisesti kasvunjälkeisen talouden keskeisimmistä ominaisuuksista, periaatteista, arvoista ja toimenpiteistä löytyy sosio-ekologista resilienssiä vahvistavia ominaisuuksia.

Kasvunjälkeinen talous vaalii kestävyttä, monimuotoisuutta, osallisuutta, vallan jakamista ja kollektivismia. Taloudellisen toiminnan palauttaminen, ainakin osaltaan, globaalilta tasolta takaisin kansalliselle tasolle, voi tulkita edistävän monikeskuksista hallintotapaa. Lisäksi kasvunjälkeinen talous edistää monimutkaisten ja adaptiivisten järjestelmien ajattelua, sillä sen kehys on yhteensopiva sosio-ekologisten järjestelmien ajattelun kanssa, tunnistuen järjestelmän sisällä olevat toimijat ja niiden välisen vuorovaikutuksen, sekä kaksisuuntaiset vaikutukset biosfääriin kanssa. Näin ollen väitän kasvunjälkeisen talouden kehysten edistävän Farleyn ja kumppaneiden (2016) määrittelemää taloudellista tavoitetta eli sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin säilyttämistä.

Edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi kasvunjälkeisen talouden tulisi taata toimintansa monenlaisissa olosuhteissa ja pitkällä aikavälillä; se on yksi sosio-ekologisen resilienssin hallinnan tavoite. Sen tulisi hallita hitaita muuttujia, takaisinkytkentöjä ja yhteyksiä, ylläpitää redundanssia, kyetä itseorganisoitumaan, sopeutumaan ja edistää järjestelmän muunneltavuutta. Sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta kasvunjälkeisen talouden kehysten tulee korostaa innovointia ja oppimiskykyä. Edellä mainituista ominaisuuksista ei löydy mainintaa kasvunjälkeisen talouden kirjallisuudesta, ainakaan tutkimukseni puitteissa.

6.2 Taloudellisen resilienssin uudelleentulkinta

Hallegatte (2014) käyttää taloudellisen resilienssin käsitettä kuvaamaan mikro- ja makrotaloudellisen resilienssin yhdistelmää. Hän määrittelee makrotaloudellisen resilienssin

talouden kykynä kestää luonnonkatastrofeja, toipua niistä ja jälleenrakentaa. Tutkimukseni tulokset ovat osittain tätä määrittelyä tukevia. Talouden täytyy sietää häiriöitä ja muutoksia, sopeutua niihin tai kyetä muuntaututumaan laadultaan toisenlaiseksi. Samoilla linjoilla ovat myös Hafele ja kumppanit (2023) omassa taloudellisen resilienssin määritelmässään; kyseessä on järjestelmän kyky ottaa vastaan kriisejä, toipua niistä, sopeutua kriiseihin ja/tai muuttua niiden vallitsessa.

Hafelen ja kumppaneiden (2022 & 2023) taloudellisen resilienssin viitekehys ja heidän kehittämänsä ERI-indeksi pohjautuvat käsitykseen, jossa talous nähdään alisteisena planetaarisille rajoille ja yhteiskunnan tarpeille. Talouden tavoitteeksi he määrittelevät hyvinvoinnin tuottaminen nykyisille ja tuleville sukupolville planetaaristen rajojen sisällä. Hyödyntäen ekologisen taloustieteen kehystä, talousjärjestelmä kuvataan ”systeemiksi systeemin sisällä” eli alisteiseksi ekosysteemeille ja planetaarisille rajoille, sekä yhteiskuntajärjestelmälle.

Tutkimukseni tulokset vahvistavat tätä talouden alisteisuutta planetaarisille rajoille, sekä yhteiskunnallisille tavoitteille. Sekä sosio-ekologien resilienssi että kasvunjälkeinen talous hahmottavat talouden olevan osajärjestelmä biosfäärin sisällä. Talous osana sosio-ekologista järjestelmää on suoraan riippuvainen biosfäärin resilienssistä ja biosfäärin kyvystä ylläpitää elämää. Vaikutukset kulkevat molempiin suuntiin; myös taloudellinen toiminta vaikuttaa biosfääriin globaalilla ja paikallisella tasolla. Kasvunjälkeinen talous katsoo taloudellisen toiminnan olevan alisteinen sekä ekologiselle että inhimilliselle hyvinvoinnille. Näin ollen talous on, myös resilienssin näkökulmasta, systeemi systeemin sisällä.

Tutkimukseni tulokset kuitenkin haastavat Hallegatten (2014), Hafelen ja kumppaneiden (2022 & 2023) määrittelyitä taloudellisesta resilienssistä; nimenomaan sen tutkimisesta ja vahvistamisesta irrallaan sosio-ekologisen järjestelmän kontekstista. Talous on osa monimutkaista ja adaptiivista sosio-ekologista järjestelmää, joka reagoi häiriöihin ja muutoksiin erilaisten palautemekanismien kautta. Sosio-ekologisen resilienssin tutkimus keskittyy nimenomaan näiden osajärjestelmien väliseen dynamiikkaan. Yhden osajärjestelmän resilienssin vahvistaminen saattaa heikentää muita osajärjestelmiä ja olla näin ollen haitallista kokonaisuuden näkökulmasta. Taloudellisen resilienssin tarkastelun sijasta tulisi tutkia taloutta osana sosio-ekologisen järjestelmää ja sen resilienssiä.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Koska taloudellisen resilienssin tarkastelun sijasta tulisi taloutta tarkastella osana sosio-ekologista järjestelmää ja sen resilienssiä, tarvitaan monitieteistä tutkimusotetta. Väitän kasvun jälkeisen talouden kehityksen tarjoavan hedelmällisen alustan yhteistyölle sosio-ekologisen resilienssin tutkimuksen kanssa. Molemmat tutkimuskeskustelut ovat kestävyystieteen satoonvarjon alla ja kestävyys on molemmille tutkimusaloille keskeinen lähikäsite. Kasvun jälkeisen talouden kehitys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan, sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Molemmat tutkimuskeskustelut tunnistavat planetaariset rajat keskeisiksi kynnysarvoiksi ja hahmottavat taloudellisen toiminnan olevan osajärjestelmä biosfääriin sisällä. Lisäksi kasvun jälkeisen talouden periaatteista löytyy sosio-ekologista resilienssiä vahvistavia ominaisuuksia.

Kasvun jälkeisen talouden kehiksestä löytyy sosio-ekologista resilienssiä vahvistavia ominaisuuksia, sekä puuttuvia ominaisuuksia, joita ei ainakaan tämän tutkimuksen puitteissa tullut esille. Tarvitaan jatkotutkimusta näistä ominaisuuksista, sekä siitä, ovatko jotkin kasvun jälkeisen talouden periaatteet ja ominaisuudet ristiriidassa sosio-ekologisen resilienssin kanssa. Jokatapauksessa tarvitaan tutkimusta siitä, mitä sosio-ekologisen resilienssin näkökulman huomiointi tarkoittaa kasvun jälkeisen talouden teorioille, periaatteille ja ehdotetuille toimenpiteille.

Resilienssitutkimuksessa tulisi muuttaa painopistettä viitekehysten luomisesta kohti mittaamista ja operationalisointia koskeviin kysymyksiin (Nüchter et al., 2021). Erityisesti keskeisten kynnysarvojen tunnistaminen ja kvantifiointi sosio-ekologisissa järjestelmissä on kiireellistä myös kestävyden näkökulmasta (Xu et al., 2015). Toisaalta eri tutkimusalojen käyttämät resilienssikäsitteet tulisi erotella, sekä luoda yhteinen ydinterminologia ja viitekehys (Li et al., 2020). Näin ollen kasvun jälkeisen talouden ja sosio-ekologisen resilienssin yhteisessä ja monitieteisessä tutkimustyössä tulisi selventää yhteistä resilienssikäsitteistöä, sekä jatkaa keskeisten kynnysarvojen määrittelyä.

Johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kasvun jälkeistä taloutta käsittelevässä kirjallisuudessa ei ole tehty aiempia kytköksiä resilienssikeskusteluun. Lisäksi sosio-ekologisen järjestelmäteorian soveltaminen johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa, erityisesti kasvun jälkeisten organisaatioiden osalta, on nostettu tärkeäksi tulevan tutkimuksen suunnaksi (Colombo et al., 2024). Tutkimukseni vastaa osaltaan näihin haasteisiin yhdistämällä sosio-ekologisen lähestymistavan ja resilienssikirjallisuuden kasvun jälkeisen talouden kehikseen. Lisäksi

tutkimukseni vahvistaa tarpeen sosio-ekologisen lähestymistavan ja kasvunjälkeisen organisoitumisen jatkotutkimukselle.

Koska sekä kasvunjälkeisen talouden että sosio-ekologisen resilienssin kirjallisuus katsoo kaiken taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan sijoittuvan biosfääriin sisälle, vahvistaa tutkimukseni tarvetta paradigman muutokselle kohti ekologisen liiketoimintamallin tutkimusta (esim. Ergene et al., 2021). Lisäksi tutkimukseni peräkuuluttaa johtamis- ja organisaatiotutkimuksen vastuuta ja roolia nykyisissä sosio-ekologisissa kriiseissä. Ekosysteemien heikentyessä on keskeiseksi taloudelliseksi tavoitteeksi nostettu nykyisen sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin säilyttäminen (Farley et al., 2016). Koska organisaatiot heijastelevat vallitsevaa talousajattelua (Banerjee et al., 2021), tulisi myös organisaatioiden edistää sosio-ekologisten järjestelmien kykyä ylläpitää elämää muuttamalla nykyisiä liiketoimintatapojaan ja strategioitaan, kuten Hahn & Tampe (2021) ehdottavat.

Tutkimukseni mukaan kasvunjälkeisen talouden kehys edistää sosio-ekologista resilienssiä, on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Näin ollen tutkimukseni ehdottaa, että kasvunjälkeinen organisoituminen voi edistää sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä ja kykyä ylläpitää elämää. Tämä tarkoittaa organisaatioille uusia tavoitteita taloudellisen arvon maksimoinnin ja jatkuvan kasvun sijasta.

Väitän, että johtamis- ja organisaatiotutkimus voi käyttää yhdistettyä sosio-ekologisen lähestymistavan ja kasvunjälkeisen talouden kehystä organisaatioiden arvonluonnin ja tavoitteiden uudelleenmäärittelyssä. Esimerkiksi Colombo ja kumppanit (2024) ehdottavat kasvunjälkeisille organisaatioille yhdeksää erilaista skaalautumisen vaihtoehtoa ja kyseenalaistavat ajatuksen, että organisaation kasvu olisi ainoa mahdollinen skaalautumisen muoto. Vahvistaen kasvukritiikkiä ja kasvunjälkeistä organisoitumista käsittelevää kirjallisuutta, tutkimukseni haastaa johtamis- ja organisaatioteorioita, jotka olettavat jatkuvan kasvun olevan välttämätöntä.

Ehdotan jatkotutkimuksen aiheiksi seuraavia tutkimuskysymyksiä:

Miten kasvunjälkeinen talous takaa toimintansa monenlaisissa olosuhteissa ja pitkällä aikavälillä? Miten kasvunjälkeinen talous voi sietää häiriöitä ja muutoksia, sopeutua niihin tai muuntautua laadultaan toisenlaiseksi osana sosio-ekologista järjestelmää?

Mitä hitaiden muuttujien ja takaisinkytkentöjen hallinta, itseorganisoituminen ja redundanssin ylläpitäminen tarkoittavat kasvunjälkeisen talouden kontekstissa?

Miten kasvunjälkeinen talous voi edistää sosio-ekologisen järjestelmän muunneltavuutta? Miten innovoinnin ja oppimiskyvyn lisääminen huomioidaan kasvunjälkeisen talouden kehityksessä?

Miten sosio-ekologista järjestelmäteoriaa voitaisiin soveltaa johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa, erityisesti kasvunjälkeisen organisoitumisen tutkimuksessa?

Miten organisaatioiden tehtävät, tavoitteet, strategiat ja arvonluonti uudelleenmääritellään tukemaan sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä ja kykyä ylläpitää elämää? Edistääkö kasvunjälkeinen organisoituminen sosio-ekologista resilienssiä?

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

6.4.1 Hyvän tieteellisen käytäntöjen vaaliminen alkaa tutkimusideasta

Tässä tutkimuksessa noudatin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksen mukaisia hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Eurooppalaista ohjeistusta mukaillen vastuunkanto, arvostus, rehellisyys ja luotettavuus ovat hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteen. Lisäksi tutkimuksessa vältetään vilppiä eli sepittämistä, vääristelyä ja plagiointia (Keiski et al., 2023, 12). Tutkimuksessani pyrin luotettavaan ja rehelliseen toimintaan raporttoimalla tehdyistä valinnoista läpinäkyvästi ja avoimesti koko tutkimuksen ajalta. Koska kirjallisuuskatsaus on luova ja oivaltava prosessi, liittyy aineiston hakemiseen, valintaan ja analysointiin kuitenkin tutkijalähtöistä yksilöllistä vaihtelua. Varmistin tutkimukseni luotettavuutta toimimalla puolueettomasti ja olemaan rehellinen tutkimukseni tuloksista, sekä muista tutkimuksen vaiheista. Koska käytin aineistonani aikaisempaa tutkimusta, pyrin olemaan tarkka tiedon oikeellisessa esittämisessä ja viittauksissa, kuitenkin välttämällä tahatontakin plagiointia.

Vastuunkanto hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamisesta kattaa koko tieteellisen toiminnan elinkaaren, alkaen ideasta (Keiski et al., 2023, 12). Tutkimukseni aihe on lähtöisin henkilökohtaisesta kiinnostuksestani kasvun jälkeisiin talousmalleihin. Kirjallisuutta lukiessani huomasin, että näissä talousmalleissa ja ideoissa painotetaan kestävyttä ympäristön ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden osalta, mutta resilienssin arviointia ei tapahdu.

Tutkimusideani syntyminen oli toisaalta onnekasta ajatusvirtaa ja toisaalta kiinnostuksen kohteeni yhdistämistä työni kautta saamaani osaamiseen. Tutkimuksessani toimin yksityishenkilönä, en edusta mitään organisaatiota, eikä minulla ole muitakaan sidonnaisuuksia. Haluan osoittaa tutkimuksellani arvostusta luontoa, yhteiskuntaa ja tiedeyhteisöä kohtaan.

Tutkimusaiheeni valinnalla vahvistin tietoisesti kasvun jälkeisen talouden tutkimusta. Aihevalinnallani pyrin tuomaan esille, että yhteiskuntana olemme riippuvaisia luonnon ekosysteemeistä, eikä talous ei ole erillinen järjestelmä luonnon tai yhteiskunnan ulkopuolella. Ekokriisit vaikuttavat talouden lisäksi esimerkiksi huoltovarmuuteen, kokonaisturvallisuuteen, pandemioiden esiintyvyyteen, sekä kokonaisuudessaan ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Edellä mainittujen lisäksi kasvun jälkeisen talouden tutkiminen on kannanotto luonnon ja muiden lajien hyvinvoinnin, sekä sosiaalisesti oikeudenmukaisemman ja tasavertaisemman maailman puolesta.

6.4.2 Luotettavuuden arviointi ja rajaukset

Perinteisiä kirjallisuuskatsauksia on kritisoitu niiden luotettavuudesta ja laadusta. Esimerkiksi johtamisen tutkimuksessa on kritisoitu hajanaisia katsauksia, sekä katsauksia, jotka toistavat jo alalla hyvin tiedossa olevaa tietoa. Puutteita on havaittu liittyen hakuprosessiin, kirjallisuuden seulontaan ja koodaukseen, sekä epäasianmukaisten analyysimenetelmien käyttöön. Tapauskohtaisten kirjallisuuskatsausten tekeminen ilman tietyn metodologian noudattamista heikentää niiden tarkkuutta ja perusteellisuutta. Sen sijaan kaivataankin katsauksia, joissa noudatetaan ”vankkoja ja tiukkoja” katsausmenetelmiä. Vaikka kirjallisuuskatsaus olisi metodologisesti pätevä, herättää riittävän panoksen määrittäminen kuitenkin keskustelua (Fan et al., 2022; Snyder, 2019).

Fan ja kumppanit (2022) kuvaavat kirjallisuuskatsauksen olevan menetelmänä tasapainoilua täsmällisyyden, luovuuden, läpinäkyvyyden ja laajuuden välillä. Teoretisointi prosessina vaatii luovuutta, mutta teoretisoinnin täytyy kuitenkin perustua täsmälliseen, kriittiseen ja perusteelliseen kirjallisuuskatsaukseen. Painotus luovuuden ja täsmällisyyden välillä vaihtelee eri katsaustyyppien kesken. Katsauksen laajuuden osalta käytettävissä olevan kirjallisuuden eksponentiaalinen kasvu tuottaa haasteita erityisesti integroiville katsausprosesseille. Tietokonepohjaiset ratkaisut voivat olla avuksi laajuuden haasteiden kanssa, mutta niiden käyttäminen herättää huolta luovan teoretisointiprosessin osalta. Kirjallisuutta läpikäydessään katsauksen tekijä nimittäin luo yhteyksiä kirjallisuuden välille tehden uusia teoreettisia oivalluksia. Oivallusprosesseja tulee tehdä läpinäkyväksi ja tutkijan tulee pyrkiä refleksiivisyyteen erilaisia valintoja tehdessään.

Resilienssi-käsitteen kanssa ei ollut helppo tehdä töitä; se on kuin liukas saippua, josta ei saa kunnon otetta. Resilienssitutkimusta on tehty valtavasti, mutta isossa osassa julkaisuista keskitytään yleensä jonkin paikallisen tason sosio-ekologisen järjestelmän, osajärjestelmien, muun ilmiön tai yhteisön tarkasteluun. Tässä tarkastelussa tehdään tarkasti rajatun järjestelmän resilienssiarviointia ja korostetaan resilienssin luonnetta järjestelmän ominaisuutena, mutta tarkastelua ei tapahdu niinkään teoreettisesta näkulmasta tai teoreettisia yleistyksiä tehden. Lisäksi resilienssi-käsitteen määrittely ja sen teoreettisen taustan avaaminen jää usein vajaaksi, kuten myös käytettyjen indikaattoreiden tausta.

Toinen resilienssikeskustelun avaamista hankaloittava tekijä oli käsitteelliset epäselvyydet; samojen käsitteiden käyttäminen eri tavoin, hyvin lähekkäisten käsitteiden erottaminen

toisistaan ja käsitteiden välisten suhteiden hahmottaminen. Esimerkiksi Folke (2016) käyttää resilienssin ja resilienssiajattelun käsitteitä vaihdellen, kuitenkin tarkoittaen samaa. Kolmas resilienssikeskustelun avaamisen hankaluuksista oli tutkimuksen sisällä näyttäytyvä erimielisyys resilienssin luonteesta. Kirjallisuudesta nousi käsityksiä resilienssistä järjestelmän ominaisuutena, yhteiskunnallisena tavoitteena, prosessina ja tarkastelua ohjaavana yleisenä kehyksenä. Kokonaisuudessaan koin resilienssikeskustelun vaikeasti avautuvaksi, mikä on vaikuttanut tämän tutkimuksen luotettavuuteen. Yhdyn Nüchterin ja kumppaneiden (2021) näkemykseen siitä, että resilienssikeskustelussa vallitsee käsitteellinen epäselvyys, mutta käsite innostaa kehittämään erilaisia indikaattoreita, malleja ja viitekehyksiä. Tämä tutkimus ei tee tästä poikkeusta.

Kasvunjälkeisen talouden keskusteluissa vallitsee huomattavasti parempi yksimielisyys keskeisistä käsitteistä, niiden määrittelyistä ja yhteisistä tavoitteista. Näin ollen tämän tutkimuskeskustelun sisäistäminen ja aineiston löytäminen oli helpompaa. Tämä näkyy myös aineistoni lievässä epäsymmetrisyydessä; kasvunjälkeistä taloutta on avattu laajemmin ja runsaammalla aineistolla kuin resilienssikeskustelua. Huolimatta tästä painotuksesta, tässä tutkimuksessa ei ole tavoiteltu laajaa ja seikkaperäistä kasvunjälkeisen talouden ja sen eri teorioiden avaamista. Lisäksi tässä tutkimuksessa on pidättäydytty Kalliksen ja kumppaneiden (2025) mukaisessa kasvunjälkeisen talouden määrittelyssä. Kasvunjälkeisen ja erityisesti vaihtoehtoisten talousmallien keskustelu on tätä rajausta rikkaampaa ja sen osalta suosittelen tutustumaan seuraavaan kirjallisuuteen: Turtinen Heli (2024) *Kasvunjälkeinen kestävä talous*, Joutsenvirta ja kumppanit (2016) *Talous kasvun jälkeen*, sekä Assmuth ja kumppanit (2025) *Taloustieteiden ja vaihtoehtoisten talousnäkökulmien mahdollisuudet luonnonvarojen tutkimuksessa*.

6.5 Tutkimuksen ja sen tekemisen henkilökohtainen merkitys

Tapasin kesällä 2025 vapaa-ajan harrastuksen parissa toisen yhteiskuntatieteiden maisteriopiskelijan toisesta yliopistosta ja päädyimme keskustelemaan pro gradu -tutkielmiemme aiheista. Hän oli kiinnostunut, miten olin päätenyt valitsemaan niinkin abstraktin aiheen kuin talous. Kysymys sai minut mietteleeäkseni. Myöhemmässä ajatustyössäni tulin kuitenkin siihen lopputulokseen, että talous on mielestäni kaikkea muuta kuin abstrakti ilmiö. Väitän, että talous on tekoja. Talous on tavoitteita, mittareita, politiikkatoimia ja päätöksiä. Talouteen liittyvillä valinnoilla on vaikutusta jokapäiväiseen elämäämme, luonnon ja muiden lajien hyvinvointiin, sekä ekokriisien syntyyn ja etenemiseen. Väitän, että talous on avain

ekologisten ja sosiaalisten kriisien ratkaisemiseen, sekä polku kohti hyvinvoivaa ja monilajista elämää maapallolla.

Yllätyin, kuinka paljon kasvunjälkeisestä taloudesta löytyy tutkimusta ja miten kyseissä tutkimuskeskustelussa vallitsee yksimielisyys taloudellisen muutoksen tarpeellisuudesta. Myös resilienssin näkökulmasta taloudellinen muutos on perusteltua. On kuitenkin yllättävää, miten runsaasta tutkimustyöstä ja institutionaalisista pyrkimyksistä huolimatta keskustelu kasvunjälkeisestä taloudesta ei ole kantautunut samalla volyymilla suomalaiseen politiikkaan, taloustieteen koulutukseen tai arjen tasolle. Media kutsuu talouden asiantuntijoiksi uusklassisen taloustieteen asiantuntijoita, jotka eivät kyseenalaista talouskasvun tarpeellisuutta tai hyödyllisyyttä, vaan antavat vinkkinsä talouskasvua edistävästä toimenpiteistä. Talouspuhe kuuluu kuitenkin meille kaikille, sillä talouden kautta ohjataan meidän kaikkien arkea, etuja ja velvollisuuksia.

7 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata, millainen on resilientti kasvunjälkeinen talous. Tutkimukseni tavoitteena oli analysoida kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitä aikaisemmassa tutkimuksessa on kirjoitettu sosio-ekologisesta resilienssistä ja kasvunjälkeisestä taloudesta.

Tutkimukseni tulokset ehdottavat, että kasvunjälkeisen talouden kehys on yhteensopiva sosio-ekologisen lähestymistavan, sosio-ekologisen resilienssin ja sosio-ekologisen järjestelmän käsitteiden kanssa. Sekä sosio-ekologisen resilienssin että kasvunjälkeisen talouden keskustelut hahmottavat talouden osajärjestelmäksi biosfäärin sisällä. Talous on osana sosio-ekologista järjestelmää riippuvainen biosfäärin resilienssistä ja sen elämää ylläpitävästä kyvystä.

Vaikka taloudellista resilienssiä tutkitaan erikseen, tutkimukseni tulosten mukaan se ei ole sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta hyödyllistä tai mielekästä. Taloudellisen resilienssin vahvistaminen omana osa-alueenaan voi heikentää muiden osajärjestelmien resilienssiä ja olla haitallista kokonaisuuden eli sosio-ekologisen järjestelmän näkökulmasta. Taloudellisen resilienssin tutkimisen sijasta tarvitaan kokonaisuuden eli sosio-ekologisen resilienssin tutkimusta.

Osana resilienttiä sosio-ekologista järjestelmää, kasvunjälkeisen talouden täytyy sietää häiriöitä ja muutoksia, sopeutua niihin tai kyetä muuntautumaan laadultaan toisenlaiseksi sosio-ekologisen järjestelmän muuntautuessa. Talouden täytyy ylläpitää toimintojaan ja rakenteitaan, mutta ennen kaikkea kyetä oppimiseen, sopeutumiseen ja innovointiin. Talouden tulee osana sosio-ekologista järjestelmää kyetä itseorganisoitumaan, sekä edistää monimuotoisuutta, redundanssia ja järjestelmän muunneltavuutta. Sosio-ekologisen resilienssin näkökulmasta talouden tulee taata toimintansa pitkällä aikavälillä ja monenlaisissa olosuhteissa.

Kasvunjälkeisen talouden kehyksestä löytyy ominaisuuksia, tavoitteita ja periaatteita, jotka edistävät sosio-ekologisen järjestelmän resilienssin säilyttämistä. Kasvunjälkeinen talous vaalii kestävyyttä, monimuotoisuutta, osallisuutta, vallan jakamista ja kollektivismia. Taloudellisen toiminnan palauttaminen, ainakin osaltaan, globaalilta tasolta takaisin kansalliselle tasolle, voi tulkita edistävän monikeskuksista hallintotapaa. Lisäksi kasvunjälkeinen talous edistää monimutkaisten ja adaptiivisten järjestelmien ajattelua, sillä sen kehys on yhteensopiva sosio-ekologisten järjestelmien ajattelun kanssa, tunnistaen järjestelmän sisällä olevat toimijat ja niiden välisen vuorovaikutuksen, sekä kaksisuuntaiset vaikutukset biosfäärin kanssa.

Koska taloudellisen resilienssin tarkastelun sijasta tulisi taloutta tarkastella osana sosio-ekologista järjestelmää ja sen resilienssiä, tarvitaan monitieteistä tutkimusotetta.

Kasvunjälkeisen talouden kehys tarjoaa hedelmällisen alustan yhteistyölle sosio-ekologisen resilienssin tutkimuksen kanssa. Tutkimusalojen yhteistyössä tulisi selventää yhteistä resilienssikäsitteistöä, sekä jatkaa keskeisten sosio-ekologisten järjestelmien kynnysarvojen määrittelyä. Lisäksi tarvitaan tutkimusta siitä, mitä sosio-ekologisen resilienssin näkökulman huomiointi tarkoittaa kasvunjälkeisen talouden teorioille, periaatteille ja toimenpide-ehdotuksille.

Tutkimukseni yhdisti sosio-ekologisen lähestymistavan ja resilienssikirjallisuuden kasvunjälkeisen talouden kehukseen. Tämä avaus vahvistaa tarpeen sosio-ekologisen järjestelmäteorian soveltamiselle johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa, erityisesti kasvunjälkeisen organisoitumisen tutkimuksessa. Organisaatioiden tulisi uudistaa liiketoimintatapojaan ja strategioitaan tukeakseen sosio-ekologisten järjestelmien resilienssiä ja kykyä ylläpitää elämää. Tutkimukseni viittaa siihen, että kasvunjälkeinen organisoituminen voi tukea tätä tavoitetta. Jatkotutkimusta kuitenkin tarvitaan sen ymmärtämiseksi, miten organisaatioiden tehtävät, tavoitteet, strategiat ja arvonluonti tulisi uudelleenmäärittellä sosio-ekologisten järjestelmien resilienssin ja elämää ylläpitävän kyvyn säilyttämiseksi.

Lähteet

- Arnaiz-Schmitz, C., Aguilera, P. A., Ropero, R. F., & Schmitz, M. F. (2023). Detecting social-ecological resilience thresholds of cultural landscapes along an urban–rural gradient: A methodological approach based on Bayesian Networks. *Landscape Ecology*, 38(12), 3589–3604. <https://doi.org/10.1007/s10980-023-01732-9>
- Banerjee, S. B., Jermier, J. M., Peredo, A. M., Perey, R., & Reichel, A. (2021). Theoretical perspectives on organizations and organizing in a post-growth era. *Organization (London, England)*, 28(3), 337–357. <https://doi.org/10.1177/1350508420973629>
- Bauwens, T. (2021). Are the circular economy and economic growth compatible? A case for post-growth circularity. *Resources, Conservation and Recycling*, 175, 105852. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105852>
- Berkes, F., Colding, J., & Folke, C. (2008). Introduction. In *Navigating social-ecological systems: Building resilience for complexity and change* (pp. 1–29). Cambridge University Press.
- Booth, A., Papaioannou, D., & Sutton, A. (2012). *Systematic approaches to a successful literature review*. SAGE.
- Burgess, M. G., Carrico, A. R., Gaines, S. D., Peri, A., & Vanderheiden, S. (2021). Prepare developed democracies for long-run economic slowdowns. *Nature Human Behaviour*, 5(12), 1608–1621. <https://doi.org/10.1038/s41562-021-01229-y>
- Buser, A. (2024). From Doughnut Economics to Doughnut Jurisprudence: A Human Rights Perspective. *Human rights law review*, 24(2), 1–24. <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngae002>
- Carpenter, S., Walker, B., Anderies, J. M., & Abel, N. (2001). From metaphor to measurement: Resilience of what to what? *Ecosystems*, 4, 765–781.
- Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (2023). World inequality report 2022. *Population and Development Review*, 49(1), 209–210. <https://doi.org/10.1111/padr.12547>
- Colombo, L. A., Bailey, A. R., & Gomes, M. V. (2024). Scaling in a post-growth era: Learning from Social Agricultural Cooperatives. *Organization (London, England)*, 31(6), 907–928. <https://doi.org/10.1177/13505084221147480>

- D'Antone, S., Geiger, S., & Fuschillo, G. (2025). Resonant Organizing and Thriving in the Post-growth Era: Diffractive entanglements in a case of social organizing. *Organization studies*, 46(11), 1587-1613. <https://doi.org/10.1177/01708406241305753>
- Derissen, S., Quaas, M. F., & Baumgärtner, S. (2011). The relationship between resilience and sustainability of ecological-economic systems. *Ecological Economics*, 70(6), 1121–1128. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.01.003>
- Engler, J., Kretschmer, M., Rathgens, J., Ament, J. A., Huth, T., & von Wehrden, H. (2024). 15 years of degrowth research: A systematic review. *Ecological Economics*, 218, 108101. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2023.108101>
- Ergene, S., Banerjee, S. B., & Ergene, E. (2024). Environmental Racism and Climate (In)Justice in the Anthropocene: Addressing the Silences and Erasures in Management and Organization Studies. *Journal of business ethics*, 193(4), 785-800. <https://doi.org/10.1007/s10551-024-05723-x>
- Ergene, S., Banerjee, S. B., & Hoffman, A. J. (2021). (Un)Sustainability and Organization Studies: Towards a Radical Engagement. *Organization studies*, 42(8), 1319-1335. <https://doi.org/10.1177/0170840620937892>
- Fan, D., Breslin, D., Callahan, J. L., & Iszatt-White, M. (2022). Advancing literature review methodology through rigour, generativity, scope and transparency. *International Journal of Management Reviews*, 24(2), 171–180. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12291>
- Fanning, A. L., & O'Neill, D. W. (2019). The wellbeing–consumption paradox: Happiness, health, income, and carbon emissions in growing versus non-growing economies. *Journal of Cleaner Production*, 212, 810–821. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.11.223>
- Farley, J., & Voinov, A. (2016). Economics, socio-ecological resilience and ecosystem services. *Journal of Environmental Management*, 183(Pt 2), 389–398. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2016.07.065>
- Fioramonti, L. (2024). Post-growth theories in a global world: A comparative analysis. *Review of International Studies*, 50(5), 866–876. <https://doi.org/10.1017/S0260210524000214>
- Fioramonti, L., Coscieme, L., Costanza, R., Kubiszewski, I., Trebeck, K., Wallis, S., ... De Vogli, R. (2022). Wellbeing economy: An effective paradigm to mainstream post-growth policies? *Ecological Economics*, 192, 107261. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107261>

- Fitzgerald, J. B., Schor, J. B., & Jorgenson, A. K. (2018). Working hours and carbon dioxide emissions in the United States, 2007–2013. *Social Forces*, 96(4), 1851–1874.
<https://doi.org/10.1093/sf/soy014>
- Folke, C. (2016). Resilience (Republished). *Ecology and Society*, 21(4), 44.
<https://doi.org/10.5751/ES-09088-210444>
- Folke, C., Biggs, R., Norström, A. V., Reyers, B., & Rockström, J. (2016). Social-ecological resilience and biosphere-based sustainability science. *Ecology and Society*, 21(3), 41.
<https://doi.org/10.5751/ES-08748-210341>
- Galicia-Gallardo, A. P., Ceccon, E., Castillo, A., & González-Esquivel, C. E. (2023). An integrated assessment of social-ecological resilience in Me'Phaa Indigenous Communities in Southern Mexico. *Human Ecology*, 51(1), 151–164. <https://doi.org/10.1007/s10745-022-00382-w>
- Hafele, J., Barth, J., Le Lannou, L.-A., Bertram, L., Tripathi, R., Kaufmann, R., & Engel, M. (2022). *A framework for economic resilience: Guiding economic policy through a social-ecological transition*. ZOE Institute for Future-fit Economies.
- Hafele, J., Bertram, L., Demitry, N., Le Lannou, L.-A., Korinek, L., & Barth, J. (2023). *The economic resilience index: Assessing the ability of EU economies to thrive in times of change*. ZOE Institute for Future-fit Economies.
- Hahn, T., & Tampe, M. (2021). Strategies for regenerative business. *Strategic organization*, 19(3), 456–477. <https://doi.org/10.1177/1476127020979228>
- Hallegatte, S. (2014). *Economic resilience: Definition and measurement*. World Bank.
<http://hdl.handle.net/10986/18341>
- Hayden, A. (2024). The wellbeing economy in practice: Sustainable and inclusive growth? Or a post-growth breakthrough? *Humanities & Social Sciences Communications*, 11(1), 879.
<https://doi.org/10.1057/s41599-024-03385-8>
- Hickel, J. (2021). What does degrowth mean? A few points of clarification. *Globalizations*, 18(7), 1105–1111. <https://doi.org/10.1080/14747731.2020.1812222>
- Hickel, J. (2022). *Less is more: How degrowth will save the world*. Penguin Books.

- Hofferberth, E. (2025). Post-growth economics as a guide for systemic change: Theoretical and methodological foundations. *Ecological Economics*, 230, 108521. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2025.108521>
- Hoyer, D., Bennett, J. S., Reddish, J., Holder, S., Howard, R., Benam, M., Levine, J., Ludlow, F., Feinman, G., & Turchin, P. (2023). Navigating polycrisis: Long-run socio-cultural factors shape response to changing climate. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 378(1889), 20220402. <https://doi.org/10.1098/rstb.2022.0402>
- Jansen, A., Wang, R., Behrens, P., & Hoekstra, R. (2024). Beyond GDP: A review and conceptual framework for measuring sustainable and inclusive wellbeing. *The Lancet Planetary Health*, 8(9), e695–e705. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(24\)00147-5](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(24)00147-5)
- Johnsen, C. G., Nelund, M., Olaison, L., & Sørensen, B. M. (2017). Organizing for the post-growth economy. *Ephemera*, 17(1), 1.
- Joutsenvirta, M., Hirvilammi, T., Ulvila, M., Wilén, K., Heikkurinen, P., Hoffrén, J., . . . Turunen, E. (2016). *Talous kasvun jälkeen*. Gaudeamus.
- Jozaei, J., Chuang, W., Allen, C. R., & Garmestani, A. (2022). Social vulnerability, social-ecological resilience and coastal governance. *Global Sustainability*, 5, 1–9. <https://doi.org/10.1017/sus.2022.10>
- Kallis, G., Hickel, J., O'Neill, D. W., Jackson, T., Victor, P. A., Raworth, K., ... Ürge-Vorsatz, D. (2025). Post-growth: The science of wellbeing within planetary boundaries. *The Lancet Planetary Health*, 9(1), e62–e78. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(24\)00310-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(24)00310-3)
- Kallis, G., Kostakis, V., Lange, S., Muraca, B., Paulson, S., & Schmelzer, M. (2018). Annual review of environment and resources research on degrowth. *Annual Review of Environment and Resources*, 22, 35. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ>
- Kangasniemi, M., Pietilä, A., Utriainen, K., Jääskeläinen, P., Ahonen, S., & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4), 291–301.
- Keiski, R. L., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., ... Aittasalo, M. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

- Kemp, L., Xu, C., Depledge, J., Ebi, K. L., Gibbins, G., Kohler, T. A., Rockström, J., Scheffer, M., Schellnhuber, H. J., Steffen, W., & Lenton, T. M. (2022). Climate endgame: Exploring catastrophic climate change scenarios. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 119(34), e2108146119. <https://doi.org/10.1073/pnas.2108146119>
- Kraft, P., & Kraft, B. (2023). The income-happiness nexus: Uncovering the importance of social comparison processes in subjective wellbeing. *Frontiers in Psychology*, 14, 1283601. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1283601>
- Kraus, S., Breier, M., Lim, W. M., Dabić, M., Kumar, S., Kanbach, D., ... Ferreira, J. J. (2022). Literature reviews as independent studies: Guidelines for academic practice. *Review of Managerial Science*, 16(8), 2577–2595. <https://doi.org/10.1007/s11846-022-00588-8>
- Lahti, V.-M., & Mero, P. (2024). *Toisin sanoen taloudesta*. Sitra. <https://www.sitra.fi/mika-sitra/>
- Li, T., Dong, Y., & Liu, Z. (2020). A review of social-ecological system resilience: Mechanism, assessment and management. *The Science of the Total Environment*, 723, 138113. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138113>
- Machi, L. A., & McEvoy, B. T. (2009). *The literature review: Six steps to success*. Corwin Press.
- Manca, A. R., Benczur, P., & Giovannini, E. (2017). Building a scientific narrative towards a more resilient EU society. Part 1: A conceptual framework. <https://doi.org/10.2760/635528>
- Minkkinen, H. (2025). *Uutuus: Keeniousien avulla tiedonlähteille*. Lapin korkeakoulukirjasto. Viitattu 1.2.2025 <https://libguides.luc.fi/blog/Keenious>
- Nüchter, V., Abson, D. J., von Wehrden, H., & Engler, J. (2021). The concept of resilience in recent sustainability research. *Sustainability*, 13(5), 2735. <https://doi.org/10.3390/su13052735>
- Oishi, S., & Kesebir, S. (2015). Income inequality explains why economic growth does not always translate to an increase in happiness. *Psychological Science*, 26(10), 1630–1638. <https://doi.org/10.1177/0956797615596713>
- O'Neill, D. W. (2015). The proximity of nations to a socially sustainable steady-state economy. *Journal of Cleaner Production*, 108, 1213–1231. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.07.116>

- Olsson, L., Jerneck, A., Thoren, H., Persson, J., & O'Byrne, D. (2015). Why resilience is unappealing to social science: Theoretical and empirical investigations of the scientific use of resilience. *Science Advances*, 1(4), e1400217.
<https://doi.org/10.1126/sciadv.1400217>
- Paulson, L., & Büchs, M. (2022). Public acceptance of post-growth: Factors and implications for post-growth strategy. *Futures*, 143, 103020.
<https://doi.org/10.1016/j.futures.2022.103020>
- Pirgmaier, E. (2017). The neoclassical Trojan horse of steady-state economics. *Ecological Economics*, 133, 52–61. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2016.11.010>
- Proença, L. C., Neira, J., Cardoso, V. A., & Farley, J. (2025). Post-growth for the Global South: Reframing agricultural policies in Brazil. *Land*, 14(4), 904.
<https://doi.org/10.3390/land14040904>
- Quinlan, A. E., Berbés-Blázquez, M., Haider, L. J., & Peterson, G. D. (2016). Measuring and assessing resilience: Broadening understanding through multiple disciplinary perspectives. *Journal of Applied Ecology*, 53(3), 677–687. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.12550>
- Raina, R. S., & Kachroo, R. (2024). Post-growth agrifood systems: Towards an emancipatory politics. *Review of International Studies*, 50(5), 898–909.
<https://doi.org/10.1017/S0260210524000408>
- Resilience Alliance. (2012). *Resilience*. <http://www.resalliance.org/index.php/resilience>
- Ripple, W. J., Wolf, C., Gregg, J. W., Rockström, J., Mann, M. E., Oreskes, N., Lenton, T. M., Rahmstorf, S., Newsome, T. M., Xu, C., Svenning, J.-C., Pereira, C. C., Law, B. E., & Crowther, T. W. (2024). The 2024 state of the climate report: Perilous times on planet Earth. *BioScience*, 74(12), 812–824. <https://doi.org/10.1093/biosci/biae087>
- Scown, M. W., Craig, R. K., Allen, C. R., Gunderson, L., Angeler, D. G., Garcia, J. H., & Garmestani, A. (2023). Towards a global sustainable development agenda built on social–ecological resilience. *Global Sustainability*, 6, e8.
<https://doi.org/10.1017/sus.2023.8>
- Sisäministeriö. (2023). *Kansallinen riskiarvio 2023: Sisäinen turvallisuus*. Sisäministeriön julkaisuja 2023:4. Viitattu 10.1.2025 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-602-7>

- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Soini, K., Hukkinen, J., Kaljonen, M., Levänen, J., & Muck af Rosenschöld, J. (2022). *Mitä kestävyystiede on?* Teoksessa T. Halonen, K. Korhonen-Kurki, J. Niemelä & J. Pietikäinen (toim.), *Kestävyyden avaimet: Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiselo.* Gaudeamus.
- Soininen, N., Juhola, S., Kahiluoto, H., Korhonen-Kurki, K., & Salomaa, A. (2022). *Kestävyystieteen muutosteoriat.* Teoksessa T. Halonen, K. Korhonen-Kurki, J. Niemelä & J. Pietikäinen (toim.), *Kestävyyden avaimet: Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiselo.* Gaudeamus.
- Steinberger, J. K., Lamb, W. F., & Sakai, M. (2020). Your money or your life? The carbon-development paradox. *Environmental Research Letters*, 15(4), 044016.
<https://doi.org/10.1088/1748-9326/ab7461>
- Turner, R. A., & Wills, J. (2022). Downscaling doughnut economics for sustainability governance. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 56, 101180.
<https://doi.org/10.1016/j.cosust.2022.101180>
- Turtiainen, H. (2024). *Kasvunjälkeinen kestävä talous.* (Pro gradu -tutkielma). Lapin yliopisto.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024061352536>
- Varvarousis, A., Kallis, G., Catanneo, C., Sekulova, F., Tsagkari, M., Slamersak, A., ... Roy, B. (2025). Beyond the urban shift: Towards a relational degrowth spatial politics. *Sustainability Science*, 20(2), 485–498. <https://doi.org/10.1007/s11625-024-01590-7>
- Vilkka, H. (2023). Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Art House.
- Wahlund, M., & Hansen, T. (2022). Exploring alternative economic pathways: A comparison of foundational economy and Doughnut economics. *Sustainability: Science, Practice, & Policy*, 18(1), 171–186. <https://doi.org/10.1080/15487733.2022.2030280>
- Walmsley, T., Rose, A., John, R., Wei, D., Hlávka, J. P., Machado, J., & Byrd, K. (2023). Macroeconomic consequences of the COVID-19 pandemic. *Economic Modelling*, 120, 106147. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2022.106147>

Xu, L., Marinova, D., & Guo, X. (2015). Resilience thinking: A renewed system approach for sustainability science. *Sustainability Science*, 10(1), 123–138.
<https://doi.org/10.1007/s11625-014-0274-4>